

Vastineet

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2023

Salon kaupunki

Sisällysluettelo

1.	Tarkastuslautakunta ja sen toiminta	3
1.1	Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano	3
1.2	Tarkastuslautakunnan toiminta	4
1.3	Tilintarkastus	6
1.4	Puheenjohtajan katsaus	7
2.	Vuoden 2022 arviointikertomuksen havaintojen jälkiseuranta	7
3.	Salon kaupunkistrategia	10
4.	Taloudellinen tilanne	12
5.	Henkilöstö	17
6.	Konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutuminen	25
6.1	Salon Vuokratalot Oy	25
6.2	Yrityssalo Oy	26
6.3	Salon Kaukolämpö Oy	26
6.4	Salon seudun koulutuskuntayhtymä	26
6.5	Salo IoT Park Oy	27
6.6	Liikelaitos Salon Vesi	27
7.	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen	28
7.1	Konsernipalvelut	28
7.2	Kaupunkikehityslautakunta	35
7.3	Opetuslautakunta	39
8.	Vuoden 2023 arviointikohteet	44
8.1	Rakennus- ja ympäristölautakunta	44
8.2	Vapaa-ajan lautakunta	47

Arviointikertomus 2023

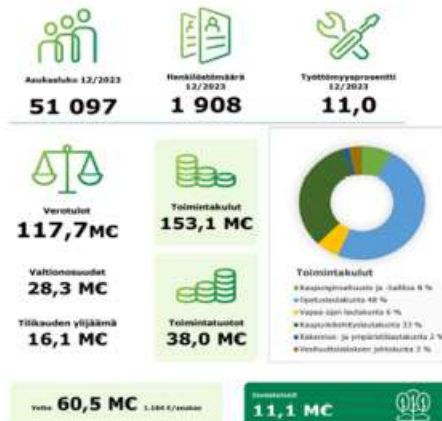
Salon tilinpäätös 2023

 Kaupungin talous tasapainossa

 Kiinteistöjen korjausvelka

 Sote-kiinteistöjen tulevaisuus ja talousvaikutukset

1. Tarkastuslautakunta ja sen toiminta

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Lisäksi tarkastuslautakunnan on arvioitava, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi kuntalain mukaan tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Salon kaupungin hallintosäännössä on todettu, että sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

Valtuustokauden 2021-2025 tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet:

Väistö Janne, puheenjohtaja	Fontell Matti
Salomaa Pekka, 1. varapuheenjohtaja, 5.2.2024 alkaen Järvinen Ari	Halkilahti Jaakko
Tammi Timo, 2. varapuheenjohtaja	Hauhia Jere
Hägerth Jarmo	Ilmarinen Kristiina
Kirves-Järvinen Taina	Järvinen Taru
Lindstedt Marja-Liisa	Soini Juha
Pesonen Sari	Lehti Pasi
Pohjola Timo, 4.12.2023 alkaen Hänninen Mika	Elovaara Venla
Ruokonen Marja, 5.2.2024 alkaen 1. varapj	Kyllönen Kari
Sohlman Jutta	Lautiala Arja
Tuominen Marita	Heikkinen Katihanna

1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2023 aikana 13 kertaa toteuttaen valtuustokauden alussa laadittua työohjelmaansa. Vuoden 2023 arviointityö keskittyi vapaa-ajan lautakunnan ja rakennus- ja ympäristölautakunnan alaisten asioiden tarkasteluun.

Näihin palveluihin liittyvien viranhaltijoiden kuulemisten lisäksi on kokouksissa ollut kuultavana kaupungin viranhaltijajohtoa niin henkilöstöasioiden kuin kaupungin talouden ja ajankohtaisten asioiden osalta. Johtavien viranhaltijoiden lisäksi kokouksissa on ollut kuultavana kaupungin luottamushenkilöjohtoa. Tarkastuslautakunta käytti arviointityössään apuna kokoukseen kutsutuille etukäteen lähetettävää arviointilomaketta.

Tarkastuslautakunnan perinteinen katselmuskierros toteutettiin keväällä 2023. Katselmuskierroksella tutustuttiin Perniön museoon, Perniön kirkonkylän kouluun sekä kulttuuritalo Näkkäriin.

Tarkastuslautakunta on työskentelyssään noudattanut laatimiaan arviointityön periaatteita, jotka ovat käyttökelpoisuus, toteuttamiskelpoisuus, eettinen hyväksyttävyyys ja tarkkuus. Arvioinnit toteutetaan niin, että arvioinnit tuottavat ja välittävät pätevää tietoa niistä tekijöistä, jotka määrittävät arvioinnin kohteena olevan asian tilan. Tarkastuslautakunta noudattaa Salon kaupungin eettisiä periaatteita. Lautakunta seuraa arviointikertomuksista saatavaa palautetta. Arviointikertomus on kuntalaisten käytettävissä, ja lautakunta myös tiedottaa arviointikertomuksesta aiempaa aktiivisemmin.

Lisäksi tarkastuslautakunta toteutti vuoden lopussa itsearviointin ja pohti oman työnsä toteuttamista sekä sen edelleen kehittämistä. Erityisesti arviointikertomuksessa esiin nostettavien asioiden vaikuttavuutta kunnan toimintaan tulee tehostaa ja tiedottaa asioista enemmän.

Salon kaupunki sai loppuvuonna 2023 Sitran rahoituksen hankkeelle **Ajatuksia arviointiin, ideoita investointeihin**, jossa pyritään lisäämään kuntalaisten osallistumista ja tietoisuutta niin arviointikertomuksesta kuin talouden investoinneista. Yksi hankkeen työpajoista keskittyi arviointikertomuksen kehittämiseen. Osallistujilta saatiin ehdotuksia arviointikertomuksen

visualisoinnin kehittämiseen, tiedottamiseen ja sisällön kehittämiseen kohdennetusti eri ryhmille ja tietosisältöä laajentaen. Näiden lisäksi toivottiin vastineiden edelleen kehittämistä niin, että niissä konkreettisesti kerrotaan kuka asian hoitaa, missä aikataulussa ja miten. Vastineiden seurannan tulee myös olla aiempaa tehostetumpaa eli varmistetaan se, että asia todella tulee kuntoon eikä taas sama asia ole esillä seuraavan vuoden arviointikertomuksessa.

Arviointikertomusta koskevan työpajan lopuksi puheenjohtajisto kertoi kaupungin tulevaisuuteen liittyvistä investoinneista ja niiden tulevasta työstämisestä. Hankkeessa myöhemmin pidettävään erilliseen työpajaan investoinneista valmistauduttiin niin, että panelistit saivat kirjata näkemyksiään Salon tämän hetken hyvistä asioista ja nostaa esiin niitä asioita, joihin toivoisivat investointeja jatkossa kohdennettavan.

Kuva panelistien esiin tuomista asioista työpajassa.

Lisäksi tarkastuslautakunta tulee toteuttamaan kyselyn valtuutetuille siitä, miten he arvioivat omassa työssään tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen tuottaman tiedon ja sen hyödyntämisen. Kysely toteutetaan vuoden 2023 arviointikertomuksen julkaisun yhteydessä.

Lautakunta jakaantui arviointikertomuksen työstämisessä työryhmiin, joille kullekin nimettiin hallinnon seurantavastuut. Nämä työryhmät ovat työstäneet oman vastuualueensa arviointikertomukseen nostettavia asioita. Lautakunta on jatkanut oman työnsä kehittämistä ja kokouksissa ryhminä työstänyt asiakokonaisuuksia arviointikertomukseen.

Kuva lautakunnan jäsenistä työstämässä arviointikertomusta.

Lautakunta on tässä arviointikertomuksessa ottanut käyttöön ns. liikennevalot esiin nostamiensa asioiden yhteyteen.

- Vihreällä merkityt asiat ovat lautakunnan näkemyksen mukaan positiivisia ja hyviä onnistumisia kaupungissa.
- Keltaisella merkityissä on hyviä asioita, mutta niihin tulee kuitenkin edelleen kiinnittää huomiota tai sen valmistelu voi olla osin kesken.
- Punaisella merkityt ovat asioita, joihin tulee ehdottomasti puuttua ja pikaisesti ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen annettavissa vastineissa tulee etenkin punaisella merkittyihin asioihin olla konkreettiset vastaukset ja toimenpiteet, jotka toivottavasti on jo vastineiden käsittelyvaiheessa toteutettu. Tarkastuslautakunnan toiveena on käydä jatkossa vastineiden äärellä laajempaa vuoropuhelua luottamushenkilö- ja virkamiesjohdon kanssa, jolloin esiin nostettuihin asioihin pystyttäisiin puuttumaan ripeästi ja kehittämään toimintaa aiempaa paremmin. Vastineessa on hyvä näkyä, kuka sen on tuottanut ja samalla vastineessa tulee aikatauluttaa ja vastuuttaa se, miten asia tullaan hoitamaan kuntoon tai kertoa, jos asian hoitamisessa on nähtävissä haasteita.

1.3 Tilintarkastus

Kaupungin tilintarkastajana on aloittanut vuonna 2023 tilintarkastusyhteisö TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy, vastuullisena tilintarkastajana **JHT, HT Jukka Vuorio**. Kilpailutettu tilintarkastuspalveluiden hankinta on tehty vuosille 2023-2024. Hankintaan liittyy mahdollisuus kahden vuoden option käyttöön, josta päätetään erikseen.

Päävastuullisen tilintarkastajan lisäksi tilintarkastustiimissä ovat **Marko Paasovaara, Sirkku Tulonen, Anne Friman, Anne Piirainen, Janina Lehikoinen, Johanna Ulvila ja Jukka Malkki**. Päävastuullinen tilintarkastaja on ollut läsnä tarkastuslautakunnan kokouksissa, kun on käsitelty tilintarkastukseen liittyviä asiakokonaisuuksia. Tarkastuslautakunta on saanut tiedoksi tilintarkastajan tilivuoden 2023 työohjelman. Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle tilintarkastuksen toteuttamisesta ja tehdyistä havainnoista suullisesti kokouksissa sekä kirjallisilla raporteilla. Tilikaudella 2023 lakisääteiseen tilintarkastukseen on sopimukseen mukaisesti ollut varattu 60 päivää ja niistä on toteutunut syyskaudella 2023 yhteensä 17.

1.4 Puheenjohtajan katsaus

Tarkastuslautakunta on saanut valmiiksi kolmannen arviointikertomuksensa. Lautakunta on vuosi vuodelta muokannut työtapojaan ja pystynyt siten pureutumaan syvemmälle kaupungin toimintoihin.

Tarkastuslautakunta haluaa varsinaisten havaintojen lisäksi nostaa poliittiseen keskusteluun kolme kehityskohdetta. Ensinnäkin kaupungin työterveyshuollon. Lautakunnan näkemyksen mukaan nykyinen Länsirannikon Työterveys Oy:ltä hankittu palvelu ei täytä työntekijöiden odotuksia. Todellisen tyytyväisyyden ja palvelutarpeen selvittämiseksi tarvitaan enemmän tietoa, esimerkiksi henkilöstökyselyn avulla. Työterveyshuolto tulisi ottaa päätöksenteossa esille ja käydä arvokeskustelu sen laajuudesta. Työterveyspalvelut ovat tärkeä osa niin työntekijöiden perusturvallisuutta kuin työnantajamielikuvaa, jolla rekrytoida uusia työntekijöitä.

Toinen havainto koskee kaupungin omistajaohjauspolitiikkaa, erityisesti Salon Vuokratalot Oy:n ja tulevien yhtiötettävien sotekiinteistöjen suhteen. Kaupungissa on tätä nykyä muodostunut toimintatapa, jossa osakeyhtiön nimiin siirretty kaupungin omaisuus ikään kuin katoaa poliittisen päätöksenteon ulkopuolelle. Mikäli jatkamme samalla tavalla, miljoonien eurojen sotekiinteistöille käy samalla tavalla. Tämä ei ole järkevää. Kuntalaisilla on oikeus tietää, mitä kaupungin omaisuudelle tehdään, ja päättäjillä puolestaan velvollisuus huolehtia omaisuuden säilyttämisestä. Tämä tarkoittaa selkeiden tavoitteiden ja mittareiden laatimista sekä aktiivista seuranta yhtiöiden toiminnasta.

Kolmas havainto koskee itse tarkastuslautakunnan työtä ja erityisesti arviointikertomuksen hyödyntämistä. Lautakunnan näkemyksen mukaan arviointikertomuksessa esille nostettuja kehittämiskohteita ja toimivia käytäntöjä tulisi hyödyntää aktiivisemmin kaupungin toiminnan kehittämiseksi. Tätä havaintoa tukee myös kansalaispaneelistä saatu palaute.

Lopuksi on kiitosten aika. Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esille koko kaupungin henkilöstön ja kiittää heitä jaksamisesta ja joustamisesta. Huolimatta lukuisista ulkoisista haasteista kaupungin peruspalvelut on pystytty tuottamaan häiriöttä kuntalaisille.

2. Vuoden 2022 arviointikertomuksen havaintojen jälkiseuranta

- Tarkastuslautakunta on todennut arviointikertomuksen vastineita käsitellessään, että vastineiden sisältö on kehittynyt myönteisesti aiemmasta ja arviointikertomuksessa esitetyt havainnot on otettu rakentavasti huomioon.
- Vuoden 2023 talousarvion laadinnan yhteydessä on henkilöstösuunnitelmassa ollut projektipäällikön tehtävä, jota ei kuitenkaan ole onnistuttu kelpoisten hakijoiden vähäisen lukumäärän vuoksi täyttämään.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että projektipäällikön tehtäväksi suunniteltu kanssakäyminen hyvinvointialueen sekä Salon kaupungin välillä kaupungin omistamien tilojen osalta on erittäin tärkeä tehtävä.

Vastine:

Vuoden 2023 talousarvion henkilöstösuunnitelmassa oli kahden vuoden määräaikainen projektipäällikön tehtävä. Projektipäällikön vastuualueena olisi ollut kanssakäyminen hyvinvointialueen sekä Salon kaupungin välillä, kaupungin omistamien tilojen osalta sekä myös Salon kaupungin omistamien kiinteistöjen valmistelu siirtymäkauden jälkeen tapahtuvaan kiinteistöjen yhtiöittämiseen. Organisaatiouudistuksen yhteydessä entinen kaupunkikehityksen toimiala jaettiin elinvoimatoimialaan ja teknisten palveluiden toimialaan. Teknisten palveluiden toimialaa johtamaan perustettiin 1.1.2024 alkaen teknisen johtajan virka. Tekninen johtaja vastaa muun muassa teknisten palvelujen toimialan toiminnasta ja kehittämisestä sekä hoitaa toimialan kannalta keskeisiä yhteistoimintasuhteita viranomaisiin ja muihin keskeisiin tahoihin. Näin ollen aiemmin suunniteltuun määräaikaisen tehtävän sijasta kyseessä olevat tehtävät ovat nykyisin vakituiseen virkaan kuuluvia tehtäviä.

- Kaupungin Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle vuokraamien tilojen käytön, vuokrasopimusten ja korvausten osalta on ollut epäselvyyksiä vielä vuoden 2023 lopussa. Tarkastuslautakunta toteaa, että kyseessä on kaupungin talouden kannalta tärkeästä asiasta ja samalla asialla on merkittävä vaikutus alueella olevaan palvelutuotantoon, joten kaupungin kokonaisedun huomioimiseen ja edunvalvonnan toteutumiseen tulee panostaa.

Tilojen täysimääräinen käyttö ja vuokrasuhteen jatkuminen on kaupungin talouden kannalta merkittävä asia, samoin kuin siirtymäkauden jälkeisen yhtiöittämisen valmistelu.

Vastine:

Salon kaupunki on antanut lausunnon Varsinais-Suomen hyvinvointialueen sote-palvelujen palveluverkkosuunnitelmasta (KH 22.4.2024 § 136). Lausunnossa Salon kaupunki on ottanut kantaa muun muassa kaupungin alueella sijaitsevien toimipisteiden puolesta sekä kiinteistöjen osalta halunnut kiinnittää huomiota tilojen riittävytyteen, mikäli Varha päättyy karsimaan palveluverkkoaan tuolloisen esityksen mukaisesti. Salon kaupunki edellytti lausunnossaan, että Varha aloittaa kuntien kanssa keskustelut, voidaanko palvelujen turvaamiseksi löytää muita kiinteistöratkaisuja, mikäli nykyiset terveysasemien kiinteistöt eivät vastaa tarpeisiin. Salon kaupunki on vastannut Varsinais-Suomen hyvinvointialueen pyyntöön käytössä olevien tilojen vuokrasopimusten vuokratason alentamisesta vuodelle 2025 (KH 9.9.2024 § 274). Tilapalvelujen näkemyksen mukaan Varhan esitys ja sen perustelut vuokrien alentamisesta on Salon vuokraamien tilojen ja rakennusten osalta täysin perusteeton ja noudatettavan vuokra-asetuksen vastainen. Lisäksi Varhan esitys pääomavuokran puolittamisesta tarkoittaisi Salon kaupungille tappiollisen vuokraustoiminnan harjoittamista, noin 2,1 miljoonan euron vuokratuottojen menetystä vuodessa ja kiinteistöjen korjausvelan merkittävää kasvua. Kaupunginhallitus totesi kannanottonaan, ettei Varhan ehdotusta vuokratason alentamisesta hyväksytä. Kaupunginvaltuusto on 23.10.2023 § 78 päättänyt perustaa Salon Kuntakiinteistöt Oy -nimisen yhtiön. Yhtiön toimialana on omistaa, hallita, markkinoida, vuokrata ja myydä Salon kaupungin alueella kiinteistöjä tai rakennuksia. Tulevaisuudessa yhtiölle voidaan siirtää omistukseen tai hallintaan Salon kaupungin omistamia kiinteistöjä tai rakennuksia, joissa kaupungin suora omistus ei markkinaneutraliteetin ja siitä seuraavan yhtiöittämismallin vuoksi ole enää mahdollista.

- Julkisuudessa on vuoden aikana ollut esillä kaupungin omistamaan yhtiöön liittyviä puutteita, joita käsitellään myöhemmin tässä arviointikertomuksessa Salon Vuokratalot Oy:n kohdalla. Yleisesti omistaja- ja konserniohjaukseen liittyen tarkastuslautakunta on jo aiemmin edellyttänyt aktiivisempaa ja kantaaottavampaa roolia ja toistaa tämän edelleen.
- Hallituspaikkojen jaossa tulee aiempaa suurempaan rooliin nostaa todennettavissa oleva osaaminen ja kokemus yhtiön toiminnasta ja taloudesta. Näin saadaan vahvistettua osaamista kuntayhtiöiden hallintoon. Valtuustokauden vaihtuessa ja puolueiden käydessä taas näiden osalta paikkaneuvotteluja tulee ottaa asia entistä vahvemmin huomioon henkilövalintoja tehtäessä.

- Konsernijaoston toimintaa ja ylipäänsä omistajaohjausta yhtiöihin tulee terävöittää. Tällä hetkellä käytössä olevan vähäisen tiedon valossa vaikuttaa siltä, että omistajaohjaus on hyvin pintapuolista ja konsernijaosto tyytyy lähinnä seuraamaan asioita. Seuraavan valtuustokauden alussa tulee määritellä konsernijaoston rooli ja tehtävät nykyistä selkeämmäksi.

Vastine:

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 2.9.2024 § 60 Salon kaupungin omistajapolitiikka -asiakirjan. Omistajapolitiikka on osa kunnan strategista johtamista ja se sisältää periaatteet, joilla johdetaan, ohjataan ja valvotaan kunnan toimintaa. Omistajapolitiittiset linjaukset konkretisoituvat kunnan johdolle ja konserniyhteisöille asetettuina tavoitteina sekä esimerkiksi rahoitus- ja investointipäätöksinä. Konsernijaoston tehtävät on määritelty kaupunginvaltuuston 4.12.2023 § 92 hyväksymässä hallintosäännössä.

- Vuoden 2022 arviointikertomuksen vastineissa on todettu, että kuntien nykyisellä rahoitusjärjestelmällä verotulot muodostavat yli 80 % ja valtionosuudet vain alle 20 % kaupungin tuloista. Valtionosuuksien merkitys kaupungin tulorakenteessa on puolittunut aiemmista vuosista. Verotulojen merkityksen kasvaminen kaupungin taloudessa on tunnistettu.

- Verotulojen merkityksen kasvun tunnistaminen on myönteistä ja tämän tulisi näkyä konkreettisesti talouden suunnitelmavuosissa.

- Vuoden 2022 arviointikertomuksen vastineissa todetaan, että sijaisjärjestelyihin liittyvä asia otetaan henkilöstöpalveluiden valmisteluun ja päivitetään myös asiaan liittyvät ohjeet. Tarkastuslautakunta uudistaa sijaisjärjestelyyn liittyvän noston, koska asia on hyvin keskeinen työyhteisön toimivuuden kannalta ja vaikuttaa kaikkien työssä jaksamiseen ja työhyvinvointiin.

Vastine:

Talousarvioissa vuosilta 2022, 2023 ja 2024 on kuvattu, millaisissa olosuhteissa henkilöstöpalvelut ovat menneiden poikkeuksellisten vuosien aikana toimineet. "Korjausvelan" poistamiseksi on tehty työsuunnitelma, jota on systemaattisesti noudatettu ja uusia ohjeita sekä vanhojen päivityksiä on tehty perustyön ohella niin huolellisesti ja ripeästi kuin mahdollista. Samaan aikaan kunnalliset sopimukset ja työelämän lainsäädäntö on muuttunut, mikä niin ikään on edellyttänyt toimenpiteitä. Sijaisjärjestelyjen valmistelu on käynnistetty vuoden 2022 arviointikertomuksen vastineen mukaisesti. Perusselvitykseen olennaisesti liittyvä sijaistamisen korvaaminen osoittautui monimutkaiseksi vyyhdeksi, joka on selvitettävä

huolellisesti ennen kuin uutta, yhtenäistä ohjeistusta viedään lausunnoille ja päätöksentekoon. Lisäksi on huomioitava, että Salossa noudatetaan kaikkiaan kuutta eri työehtosopimusta, joiden yhteensovittaminen on otettava tässäkin valmistelussa huomioon. Sijaisten saatavuuden ongelmat aiheuttivat suuria haasteita erityisesti varhaiskasvatuspalveluissa. Tähän pystyttiin vastaamaan syksyllä 2023 valmistellun talousarvion kautta, ja varhaiskasvatuksen sijaispoolia on saatukin merkittävästi laajennettua vuoden 2024 alkupuolella.

- Tarkastuslautakunta nosti vuoden 2022 arviointikertomuksessa esiin esteellisyyksiin liittyvän ohjeistuksen tarpeellisuuden ja tuolloin vastineissa on todettu, että kaupungissa asiaa tullaan tarkastelemaan hyvän hallinnon ohjeiden kautta ja niitä kouluttamalla.

- Tarkastuslautakunta uudistaa huomionsa, sillä esteellisyyksien huomioiminen ja kouluttaminen on edelleen ajankohtainen asia siinä vaiheessa, kun hyvän hallinnon ohjeet on hyväksytty.

Vastine:

Systemaattista koulutusta hallinnosta pidetään aina valtuustokauden vaihduttua sekä myös muulloin tarpeen mukaan. Lisäksi järjestetään laki- ja hallintopalveluiden toimesta esittelijäkoulutuksen nimellä koulutustilaisuus toimielinesittelijöille sekä pöytäkirjanpitäjille. Esteellisyyssperusteet oikeuslähdekertauksineen ovat asialistalla.

3. Salon kaupunkistrategia

Strategia

Uusi strategia on kokonaisuutena selkeä ja hyvä. Sen toteuttamiseen tulee vahvasti liittää viestintä strategiasta ja siihen liittyvistä toimista, jotta se tulee työntekijöille ja kuntalaisille tutuksi.

Strategian ja elinvoiman toteuttamiseen liittyy keskeisesti edunvalvonnan toteuttaminen ja sen tulee olla suunnitelmallista.

Kaupungin nykyisessä strategiassa on määritelty, että strategia sisältää yleisavaimen henkilöstöön liittyen: ”Pidämme huolta, että henkilöstömme voi hyvin ja jokainen pystyy kehittämään omaa osaamistaan. Panostamme hyvään johtamiseen ja työnantajakuvaan kehittämiseen osaajien pysyvyyden ja saatavuuden turvaamiseksi”.

- Positiivista on, että henkilöstöön liittyvät asiat on nostettu strategiaan asti.

Tarkastuslautakunta on lukuisina vuosina kaivannut strategian arviointiin selkeitä mittareita ja tavoitteita. Vuoden 2024 talousarvion laadinnan yhteydessä palvelualueet tuottivat kaupunkistrategian mittarit ja tavoitteet uuden strategian mukaisesti. Tarkastuslautakunta arvioi niiden toteutumista seuraavassa arviointikertomuksessa, mutta jo tässä vaiheessa on todettavissa, että avaimiin perustuvien mittarien ja tavoitteiden määrittely on aiempaa selkeämpi ja paremmin hallittavissa oleva kokonaisuus.

Tilinpäätöksessä on esitetty tavoitekortit ja niiden toteutuma kuluneena vuonna. Tarkastuslautakunta kiinnitti erityisesti huomiota siihen, että ns. jatkuvat prosessit arvioidaan

vuosittaisessa tarkastelussa ja merkitään valmiiksi. Tällainen on esimerkiksi elinvoimassa oleva asukaslukutavoite. Tavoite on toki kyseisenä vuonna saavutettu, mutta kyseessä on prosessi, jonka arviointi jatkuu myös tulevina vuosina. Tavoitteissa voisi olla esimerkiksi koko valtuustokautta koskevat laajemmat tavoitteet ja vuositavoitteissa vain ne, joita tosiasiallisesti työstetään juuri kyseisenä vuonna ja joiden toiminta on arvioitavissa valmiiksi.

- Tavoitekorttien kirjaukset ovat kehittyneet aiemmista vuosista, mutta edelleen ne ovat osin yleisluonteisia ja niiden yhteys päätöksentekoon jää epäselväksi.

Vastine:

Vuoden 2024 talousarvion pohjalle on laadittu uuden strategian toimenpiteet ja mittarit. Vuoden 2023 kaltaisia tavoitekortteja ei sellaisenaan enää ole. Mittareita ja toimenpiteitä tulee tarkastella vuosittain ja tarvittaessa myös muuttaa sellaiset mittarit, jotka ovat jo toteutuneet tai jotka eivät toimi. Vuoden 2025 talousarviota varten toimialat voivat tarkentaa omia mittareitaan lautakuntatasoisesti. Tämä toimintatapa konkretisoi mittareita ja tuo ne lähemmäksi kunkin toimialan perustoimintaa.

Kaupungin organisaatiouudistuksen yhteydessä vuoden 2024 alusta aloittaa toimintansa elinvoimajaosto. Uudistus on myönteinen ja ennako-odotus on, että strategian mukaisesti Salon elinvoimaisuutta lähdetään kehittämään aktiivisella otteella. Asioita tulee valmistella ennakkoluulottomasti ja tulevaisuusorientoituneesti. Kaupungin strategian yhtenä arvona on rohkeus ja tämän tuleekin näkyä myös asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Uudenlaisten asioiden rohkea ideointi, esiin nosto ja ennakkoluuloton kokeilu on aina myönteistä. Rohkeiden kokeilujen jälkeen tehdään arvio niiden onnistumisesta ja jatkomahdollisuuksista. Mikäli jollekin kokeilulle asialle ei nähdä jatkomahdollisuuksia, ei kyse ole epäonnistumisesta, vaan kokeilun tuloksesta.

Unicefin lapsiystävällinen kunta

Salo on lähtenyt tavoitteellisesti työstämään Unicefin lapsiystävällinen kuntamallin tunnustusta vuodelle 2025. Erittäin positiivista on, että kyse ei ole pelkästään ylätason suunnitelmasta ja tavoitteista, vaan toiminta on jalkautunut käytäntöön ja on osa toimintaa organisaation eri tasoilla. Mallin tarkoitus onkin auttaa kuntia tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja lasten arjessa palveluihin ja kunnan hallinnossa. Tarkastuslautakunta on aiemmin esittänyt huolta resurssien kohdentamisesta, mutta vuoden 2023 aikana hankkeeseen on nimetty vastuutahot ja resurssointi on tältä osin kunnossa. Hankkeelle asetetut tavoitteet ja päämäärät tulee saada osaksi kaupungin organisaation normaalia toimintaa eikä niiden toteutus saa päättyä tunnustuksen saamiseen.

- Hankkeen toiminnasta on vielä ollut melko vähän tietoa julkisuudessa. Hankkeen edetessä ja toiminnan konkretisoituessa entisestään, tulee tiedottaa asiasta laajemmin myös kuntalaisille ja mahdollisuuksien mukaan tehdä asiaa tunnetuksi jo nyt tunnustuksen hakuvaiheessa.

Vastine:

Lapsiystävällinen kuntatyö (LYK) on päässyt kunnolla alkamaan, kun UNICEF hyväksyi toimintasuunnitelman loppuvuodesta 2023. LYK-työhön on nimetty oma koordinaattorinsa (oto), minkä lisäksi työtä on tukemassa koordinaatioryhmä sekä palvelualueiden nimeämät LYK-agentit, joiden lapsenoikeusosaamista edistetään koulutusten ja verkostotyöskentelyn kautta. Agenttien tehtävänä on tehdä LYK-työtä tunnetuksi omassa työyhteisössään sekä osaltaan koordinoida toimenpiteiden etenemistä. LYK-viestintään saadaan arvokasta tukea yhteisöpalveluista. Työn

etenemisestä on raportoitu kaupunginvaltuustolle talouden toteuman 1-6 -raportin yhteydessä. Raportissa on tuotu esiin toimenpiteet, jotka ovat työssä edenneet kevään 2024 aikana. Lisäksi lokakuussa työstä ilmestyy artikkeli Helsingin Sanomissa.

Tarkastuslautakunta on omalta osaltaan päättänyt seurata hankkeen toteutumista ja päivittää omaa viranhaltijoiden kuulemisessa käytettävää lomaketta syyskaudelle 2024. Näin pystytään nostamaan asia esiin kunkin viranhaltijan kuulemisessa ja seuraamaan, miten hankkeen toiminta jalkautuu kullekin toimialalle.

Salon toimintasuunnitelmassa on tavoite Onnellinen lapsi ja nuori hyvinvoivassa yhteisössä. Tämä haastaa osaltaan kaikki kaupungin toimialat huomioimaan mallin tavoitteet omassa toiminnassaan. Lasten ja nuorten hyvinvointi ei ole pelkästään sivistyspalveluita koskeva asia, jossa työskennellään suoraan nuorten kanssa. Kaupunkistrategian yhteinen tavoite lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi on koko kaupunkitasoinen asia.

4. Taloudellinen tilanne

Taloudellinen tilanne

Salon kaupungin tilinpäätös oli vuonna 2023 ylijäämäinen 16,1 miljoonaa ja taseeseen kertynyt ylijäämä on jo 44,5 miljoonaa euroa. Kaupungin taloudellisen tilanteen voi arvioida olevan tällä hetkellä vakaalla pohjalla.

Kaupungin toimintakulut toteutuivat 0,9 miljoonaa euroa alhaisempina ja toimintatuottoja saatiin 1,8 miljoonaa euroa arvioitua enemmän. Verotulot ylittivät talousarvion 2,8 miljoonalla eurolla. Kokonaisuutena verotuloissa tapahtui merkittävä muutos johtuen toteutuneesta hyvinvointialueuudistuksesta.

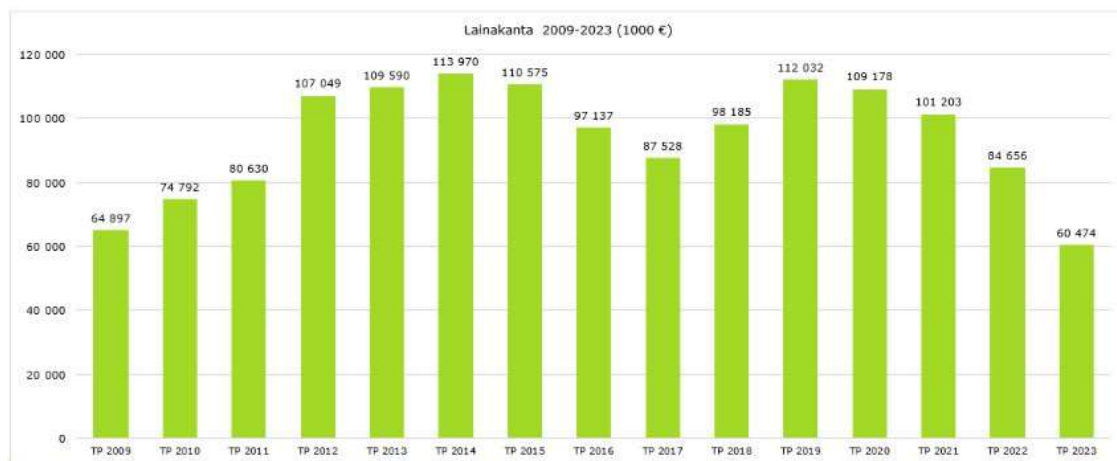
Loppuvuodesta Valtiovarainministeriön toteuttama tarkistus kunnilta hyvinvointialueelle siirtyvien tulojen määrästä ja sen vaikutuksista valtionosuuksiin tulee olemaan Salon kaupungin osalta merkittävä, sillä valtionosuuden lisäsiirtotarve on 4,6 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 ns. liikaa maksettu valtionosuus vähentää kolmen vuoden ajan valtionosuuksista vuodesta 2024 alkaen reilu 1,5 miljoonaa euroa.

Talousarvion noudattaminen

Talousarvio 2023 on ollut nettositova lautakuntatasolla eli lautakuntien toimintakate on valtuustoon nähden sitova. Talousarvion sitovuus valtuustoon nähden koskee vain ulkoisia menoja ja tuloja. Opetuslautakunnan talousarvio on ylittynyt 0,7 miljoonaa euroa johtuen varhaiskasvatuksen ennakoitua pienemmistä asiakasmaksutuotoista. Asiakasmaksulain tulorajoissa on tapahtunut muutoksia 1.3.2023 alkaen. Myyntituottojen toteutuma on jäänyt noin 80 000 euroa talousarviosta ja lisäksi varhaiskasvatuksen toimintakulujen palvelusetelimenot ylittivät noin 340 000 euroa.

Kaupunkikonsernin talous

Alla olevassa taulukossa on esitetty kaupungin lainakannan kehitystä. Salossa lainan määrä asukasta kohden on 1 184 euroa, kun kuntien keskimääräinen summa asukasta kohden on 3 320 euroa. Kyse on poikkeuksellisen alhaisesta lainamäärästä kuntakentässä ja todennäköisesti tämä tulee muuttumaan suuresti, kun tulevaisuuden investointeja toteutetaan.

Kuntien talouden arviointikriteerit

Tarkastuslautakunta on vuosittain tuottanut arviointikertomukseen taulukon, jossa on kootusti kuntien talouden arviointiin vaikuttavat kriteerit ja toteutuneet tunnusluvut. Taulukossa on nähtävissä neljän viimeisen vuoden tiedot ja vuonna 2023 ollaan Salossa ensimmäistä kertaa tilanteessa, jossa kaikki tunnusluvut ovat ns. vihreällä. Edellisen kerran vuonna 2019 osa tunnusluvuista on ollut punaisella merkittynä. Kaupungin talouden tilanne on kehittynyt positiivisesti viime vuosina.

	2023		2022		2021		2020	
Kriteeri 1								
Kaupungin tase on alijäämäinen Eikä pystytä kattamaan neljässä vuodessa	+44,5 M€	●	+28,4 M€	●	+19,4 M€	●	+11,3 M€	●
Kriteeri 2								
Konsernin alijäämä/asukas yli 1.000 e ja ed. vuonna yli 500 e	+1.470 €	●	+1.187 €	●	+ 1.053 €	●	+774 €	●
Kriteeri 3 Kaikki seuraavat 4 yhtä aikaa ja kahtena vuonna peräkkäin:								
Konsernin vuosikate poistoista on alle 80 %	174 %	●	129 %	●	157 %	●	160 %	●
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä yli keskimääräisen	+0,73	●	+0,74	●	+0,73	●	+0,78	●
Konsernin lainat ja vuokravastuut/asukas vähintään 50 % yli keskimääräisen	alle keskimääräisen	●	alle keskimääräisen	●	alle keskimääräisen	●	alle keskimääräisen	●

Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	3,3		1,7		2,0		1,9	
--	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---

Vastuusitoumukset ja taloudellinen tilanne

Salon kaupunki on toiminut Kiskon vanhustentukiyhdistyksen lainojen takaajana ja osin lainoittajana. Yhdistyksen pitkään jatkuneiden taloudellisten vaikeuksien seurauksena vuoden 2022 aikana yhdistys päätti selvitysmenettelyn käynnistämisestä. Vuoden 2023 aikana päätettiin, että kaupunki ostaa yhdistykseltä Kalliokodin asuin- ja toimitilat. Tätä varten on loppuvuodesta perustettu uusi yhtiö, Salon Kuntakiinteistöt Oy. Kauppa yhdistyksen kanssa ei toteutunut vielä vuoden 2023 aikana. Lainojen takaajana kaupungille tulee lisäksi asiasta merkittäviä velvoitteita.

Kaupungilla on jäljellä takauksia samaan kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen osalta 10,3 miljoonaa euroa (edellisvuonna 11,1 miljoonaa euroa) ja muiden yhteisön puolesta 13,3 miljoonaa euroa (edellisvuonna 15,2 miljoonaa euroa). Positiivista on, että vastuut pienenevät vuosittain. Tarkastuslautakunta on useana vuonna esittänyt huolensa takausvastuiden mahdollisesta realisoitumisesta ja edelleen tulee huomioida, että kaupungin vastuu ovat merkittävät ja tilannetta tulee seurata aktiivisesti.

Sotekiinteistöjen kirjanpitoarvo

Hyvinvointialueen tehdessä palveluverkkoon muutoksia on oletettavaa, että ainakin osa kaupungilta vuokralla olevia kiinteistöjä jää jatkossa vuokraamatta ja tulee näin vaikuttamaan kiinteistöistä saatavaan tuloon ja kiinteistöjen käyttöön. Tämä tulee aiheuttamaan paineita kaupungin talouteen, ollaan kiinteistöjä sitten siirtämässä kaupungin omistamaan yhtiöön tai myymässä. Kiinteistöille on tällä hetkellä määritelty arvo ja myyntitilanteessa tai mahdollisesti tyhjiillään olevan kiinteistön osalta, on riskinä merkittävänkin suuruisia arvojen alaskirjauksia, jotka vaikuttavat kaupungin talouteen.

Vuoden 2024 talousarviossa on esitetty tulevien taloussuunnitelmavuosien olevan alijäämäisiä. Vuonna 2026 alijäämän on esitetty olevan jo yli seitsemän miljoonaa euroa. Salon kaupungin vahva tase auttaa siihen, että tilanne ei välittömästi ole kriittinen. Tilanne vaatii kuitenkin määrätietoista talouden hallintaa ja aktiivista toimintaa, koska siirtymäkauden aika on nopeasti ohi.

- Kiinteistöihin liittyen tulee jo tässä vaiheessa tehdä suunnittelua myyntien, korjausten, purkamisen tai mahdollisesti toiminnan uudelleen sijoittelun kannalta.

Vastine:

Asia on jatkuvasti työn alla. Tilapalvelut on laatimassa pitkän tähtäimen tilaohjelmaa, jossa otetaan kantaa jokaiseen Tilapalveluiden hallinnoimaan rakennukseen. Ohjelma valmistuu vuoden 2024 loppuun mennessä.

Tulevaisuuteen liittyvien vuokrahaasteiden lisäksi vuoden 2023 lopussa kävi ilmi, että jo tässä vaiheessa on tullut Varsinais-Suomen hyvinvointialue Varhan kanssa esiin erimielisyyksiä tilojen käytön laajuuteen ja vuokran maksuun liittyvistä asiakokonaisuuksista. Asian käsittely on edelleen kesken. Tarkastuslautakunta korostaa, että siirtymäkauteen liittyen on olemassa omat määräykset, joiden perusteella on määritelty esimerkiksi valtionosuudet. Näin ollen perusteita vuokrien laskuun ei siirtymäkauden aikana ole helposti perusteltavissa.

Investoinnit

Investointihankkeille varataan usein ensin suunnitteluraha ennen varsinaista toteutusta. Käytännössä kaikki suunnittelut eivät ole johtaneet hankkeiden toteutukseen tai prosessi on ollut hyvin pitkä. Esimerkkinä pitkään jatkuneesta keskustelusta on Jäähalli, josta on jo vuonna 2020 tehty kuntoarvio, rakenteellinen turvallisuustarkastus ja tarvekartoitus. Vuonna 2021 on toteutettu arkkitehtitoimiston kanssa hankesuunnitelma. Näiden arvioiden ja suunnittelun tuloksena on esitetty uuden hallin rakentamista vuosina 2024-2025. Prosessi on hyvin pitkä suunnittelusta valmiiseen kohteeseen.

Investointien suunnittelussa tulee ottaa huomioon toiminnan tarkoituksenmukaisuus ja pitkäjänteinen suunnittelu. Asioiden käsittelyn tulee perustua laajaan ja monipuoliseen valmisteluun sekä niiden käsittelyyn jo talousarvion lautakuntavaiheessa eikä vasta valtuuston talousarviokäsittelyssä. Kaupungin omistamien tilojen määrä on merkittävä ja niihin kohdistuu korjausvelkaa. Investointisuunnitelmassa tulee arvioida korjattavan tilan käyttö ja tarve tulevaisuudessa eli ottaa huomioon kaupungin palveluverkon tilanne. Lisäksi on huomioitava erilaisista väistötiloista aiheutuvat kustannukset. On ilmennyt tilanteita, joissa ongelmia on ollut pitkään, mutta niiden ratkaisemiseksi ei ole tehty päätöstä ja lopulta ollaan tilanteessa, jossa tiloista on akuutisti poistuttava ja hankittava väistötilat. Tämän tyyppinen on esimerkiksi Torikadun päiväkodin tilanne.

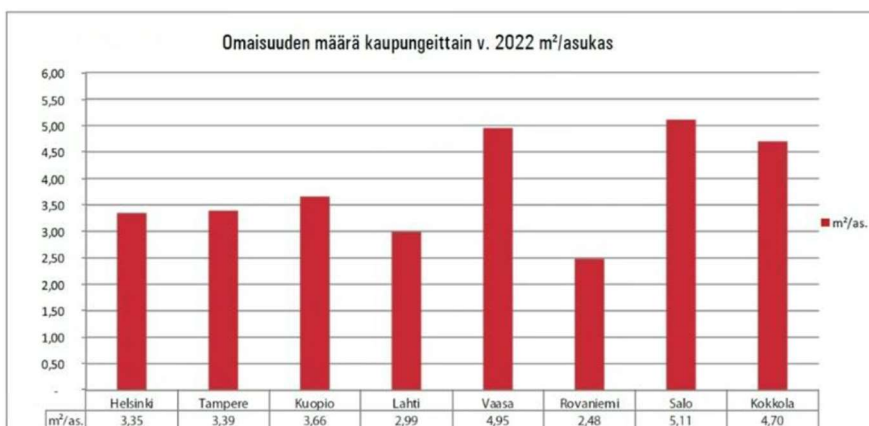
 Investoinnit tulee kohdentaa tarkoituksenmukaisesti ja tehdä rohkeasti ratkaisuja niiden suhteen, joille ei enää ole tarvetta.

Vastine:

Kaupunginhallitus on 29.4.2024 § 151 hyväksynyt talonrakennushankeohjeet. Hankeohjeet ohjaavat talonrakennushankkeiden valmistelua ja päätöksentekoa, lisäksi niiden tarkoituksena on määritellä rakentamiseen liittyvät suunnittelu- ja päätöksentekovaiheet sekä suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheiden käsitteet ja osapuolten vastuut hankkeen etenemisessä. Ohjeessa on selkeytetty kaupunkiorganisaation eri osapuolten tehtäväjakoa hankkeiden etenemisen sujuvoittamiseksi.

Tilapalvelut ovat laatimassa pitkän tähtäimen tilaohjelmaa, jossa otetaan kantaa jokaiseen Tilapalveluiden hallinnoimaan rakennukseen. Ohjelma valmistuu vuoden 2024 loppuun mennessä.

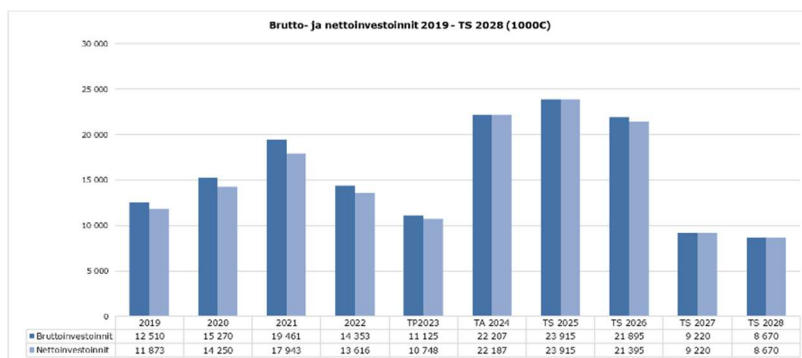
Salon haasteellista tilannetta kiinteistön korjausvelan suhteen kuvastaa osaltaan seuraava taulukko, josta käy hyvin ilmi se, että Salon kiinteistömässä suhteessa asukkaisiin on suuri.

Vastaavasti Liikelaitos Vedellä vesijohtoverkoston määrä asukasta kohden on myös keskimääräistä suurempi, 31 m/asukas, kun esimerkiksi keskiarvo on 18 asukasta kohti.

Salon kaupungin bruttoinvestointimenoja on toteutunut yhteensä 11,1 miljoonaa euroa. Huomioitavaa on, että toteutumatta on jäänyt investointeja yli 7,1 miljoonalla eurolla, joka on erittäin merkittävä määrä. Erityisen merkittävää tämä on, kun ottaa huomioon edellä esitetyt korjausvelkaan liittyvät haasteet. Suunnitelluista korvausinvestointimenoista on jäänyt toteutumatta 38,5 prosenttia. Organisaatiossa tulee analysoida tilanteeseen johtaneet syyt, jotta ne eivät jatkossa enää toistu. Keskeistä on, onko alkuperäinen suunnitelma ollut realistinen käytettävissä oleviin resursseihin nähden.

Alla olevassa kuvassa on selkeästi havaittavissa kaupungin investointien melko alhainen määrä. Tuleville vuosille suunniteltu taso nousee jo selkeästi.

Arviointikertomuksen laadinnan aikaan keväällä 2024 on poliittisten ryhmien käsittelyyn tullut investointeihin liittyvä listaus, jossa kuvataan tuleville vuosille suunniteltuja investointeja ja niiden tasoa.

 Tämän kaltainen pitkäjänteinen suunnittelu ja yhteinen poliittinen keskustelu hankkeiden toteuttamisesta ja järjestyksestä on erittäin positiivista.

Investointitarpeet eivät katoa, vaikka investointeja lykättäisiin. Rohkealla elinvoimainvestoinnilla pystytään elvyttämään alueen taloutta. Tämä toki nostaa kaupungin velkaantuneisuutta, mutta pitkällä tähtäimellä lisää alueen vetovoimaisuutta. Samalla pystytään panostamaan kaupungin yleisilmeeseen ja vaikuttamaan mahdollisesti myös asukasluvun positiiviseen kehitykseen.

Muuta talouteen liittyvää

Julkisuudessa on käsitelty kuntien omistamien sidosyksikköyhtiöiden omistusosuuksiin liittyvää asiakokonaisuutta. Kaupungin tilinpäätöksessä on esitetty sidosyksikköasemassa kaupunkiin olevien yhtiöiden omistusosuudet ja näiltä yhtiöiltä tehdyt ostot. Omistusosuudet ovat pääsääntöisesti vain joitakin prosentteja lukuunottamatta Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:tä, josta omistetaan lähes 20 prosentin osuus. Vastaavasti sidosyksiköiltä vuoden aikana tehdyt ostot ovat Sarastia Oy:tä ja Länsirannikon työterveys Oy:tä lukuunottamatta euromääräisesti pääsääntöisesti vain joitakin kymmeniä tuhansia euroja. Kuntalaisten tiedonsaannin kannalta on kuitenkin hyvä, että nämä tiedot ovat avoimesti nyt saatavilla ja arvioitavissa.

Ostolaskudata on nyt avattu ja tiedot ovat yleisesti tutustuttavissa ja arvioitavissa. Tämän toteutuminen on hyvä asia, sillä näin kuntalaisilla on aiempaa enemmän mahdollista saada

tietoa. Mielenkiintoista olisi tietää jatkossa, kuinka paljon tietoja on tosiasiallisesti hyödynnetty.

5. Henkilöstö

Esihenkilötyö

Vuoden 2022 arviointikertomuksen henkilöstöosuuteen annetut vastineet olivat aiempaa perusteellisempia.

Tarkastuslautakunnalle on viranhaltijoiden kuulemisissa muodostunut käsitys, että esihenkilöt suorittavat tehtävänsä hyvin itsenäisesti ja osin myös yksin. Yksiköissä, joissa on haasteita, on esihenkilö monenlaisten paineiden ja toiveiden kohteena. Organisaatiossa tuleekin olla enemmän keskitettyä ohjausta ja tukea yksiköille, joissa on ongelmia. Tarjolla olevasta laajasta koulutustarjonnasta huolimatta on herännyt kysymys, onko esihenkilöillä käsitystä siitä, mitä kaikkea esihenkilön tehtäviin kuuluu henkilöstöhallinnollisesti ja miten työaika jakaantuu esihenkilötehtävien hoitamisen ja substanssityön osalta.

Tarkastuslautakunta suositti vuoden 2022 arviointikertomuksessa sen selvittämistä, miten työnantaja voisi nykyistä tehokkaammin tukea henkilöstöä sekä ennaltaehkäistä tuki- ja liikuntaelinsairauksia ja mielenterveysperustaisten sairauksien määrän kasvua. Työnantaja voi vaikuttaa työolosuhteisiin, jotka altistavat näille sairauksille. Vastineessa kerrottiin joukko toimenpiteitä tämän asiakokonaisuuden osalta.

Tarkastuslautakunta korostaa vielä lisäksi esimiestyön riskien arvioinnissa esiin noussutta esimiestyön prioriteettien tarkempaa määrittelemistä. Tarkastuslautakunta on viranhaltijoiden kuulemisissa kiinnittänyt huomiota ristipaineisiin, joissa esihenkilöt ovat ja miten moninaista tukea he kaipaavat esihenkilötyöhön. Esihenkilöiden tulee tietää, mitä johdetaan ja miten johdetaan. Esihenkilötyöhön tarvitaan tukea ja kyseiseen asiakokonaisuuteen tulee paneutua laajasti. Keskiössä ovat henkilöstön toimenkuvat, vastuut, esihenkilöiden ajan riittävyys ja osaamisen taso sekä tuen tarve. Henkilöstössä tapahtuva vaihtuvuus haastaa osaltaan työyksiköiden toimintaa. Tilannetta tulee analysoida ja hakea keinoja tilanteen ratkaisemiseen.

Esihenkilöiden johtajuusosaamiseen panostaminen on keskeistä. Esihenkilöille on aloitettu ns. esihenkilöpassikoulutus ja toivottavaa onkin, että tästä saatuja kokemuksia analysoidaan ja mahdollisuuksien mukaan kaikilla esihenkilöillä olisi mahdollisuus saada koulutusta.

- Koulutuksessa saatuja oppeja tulee viedä käytäntöön. Esihenkilön oman esihenkilön aktiivisuus on tärkeää, sillä asiaa tulee valvoa ja vaatia asioiden kehittymistä yksiköissä.

Vastine:

Esihenkilötyön toimivalta on kuvattu hallintosäännössä. Sen lisäksi esihenkilöillä on lukuisia velvollisuuksia, jotka tulevat lainsäädännöstä ja kunnallisista sopimuksista. Henkilöstölle tehdyssä kyselyssä koskien työnantajamielikuvaa ilmeni selvää poikkeamaa esihenkilöiden toimintatavoissa, mikä johtaa työnantajamielikuvaa parantaviin toimenpide-ehdotuksiin. Ne otetaan käyttöön työnantajamielikuvan kehittämisohjelman hyväksymisen jälkeen ja osittain jo ennen sitä osana normaalia esihenkilötyön kehittämistä. Esihenkilö-passikoulutuksen jatko sisällytetään tulevien vuosien talousarvioon.

Työnantajan velvollisuuksiin kuuluu työturvallisuusriskien arviointi. Riskien arvioinnin kohteena on koko henkilöstö: johto, esihenkilöt ja työyksiköiden henkilöstö. Työturvallisuusriskien arvioinnin tehtävänä on tuoda esiin erityisesti työympäristössä olevia haasteita ja kuormitustekijöitä. Syksyllä 2024 on tarkoitus tehdä esihenkilötyöhön suunnattu työturvallisuusriskien arviointi. Työyksiköissä riskien arviointia on tehty säännöllisesti jo pitkään. Siitä ei ole tullut kuitenkaan vielä yhtä työvälinettä työyksikön johtamisessa.

Henkilöstön vaihtuvuus ja eläköityminen

Runsas eläköityminen on tunnistettu tosiasia ja hiljaisen tiedon säilymisen ja hyvien käytäntöjen siirtymiseen tulee kiinnittää jatkossakin huomiota. Lisäksi tiedonkulun varmistaminen on keskeistä myös muissa henkilöstövaihdostilanteissa, sillä vaihtuvuutta on runsaasti. Keskeistä tämä on yksiköissä, joissa on runsaasti hankkeita, jotta vastuu niiden hallinnoinnista siirtyy hallitusti.

Kaupungin henkilöstön ikärakenne on painottunut vanhempaan ikäluokkaan, alle 30-vuotiaita on vain pieni osuus. Kevan eläköitymisennusteen mukaan on ammattiryhmiä, joissa yli 20 % työntekijöistä eläköityy vuoteen 2028 mennessä, esimerkiksi kiinteistöhuollon työntekijät ja yleissihteerit. Muutos työyksiköissä on merkittävä etenkin, kun rekrytointiongelmia vielä haastavat tilannetta.

Henkilöstöpalveluissa on todettu, että eläköityminen tapahtuu tavanomaisesti heti tai viimeistään 1-2 vuoden sisällä alimman eläkeiän saavuttamisen jälkeen. Eläköitymisen jälkeen työntekoa saatetaan silti jatkaa esimerkiksi sijaisena työskentelemällä. Sijaisena toimiminen antaa eläköityneelle mahdollisuuden jatkaa omien voimavarojen sallimissa rajoissa. Tarkastuslautakunta korostaa, että eläköitymiseen varautumiseen tulee olla työyksiköissä selkeä suunnitelma ja tosiasiallisesti ottaa asia huomioon jo talousarvion suunnittelussa ja näin tiedostaa hiljaisen tiedon siirtymisen vaatimat toimenpiteet. Myös työntekijän näkökulmasta voisi olla helpottavaa, että pystyy suunnitellusti siirtämään työnsä toiselle henkilölle ja näin varmistamaan toiminnan jatkuvuuden.

Henkilöstöjaosto on 15.12.2023 päättänyt, että kaupungissa otetaan käyttöön 1.1.2024 alkaen toimintatapa, jossa vanhuuseläkkeelle siirtyvä työntekijä irtisanoutuu yhdeksän kuukautta ennen eläkkeellesiirtymisen ajankohtaa, hänelle maksetaan 500 euron erilliskorvaus palvelussuhteen päättyessä. Ennenaikainen irtisanoutuminen vanhuuseläkkeelle siirryttäessä on vapaaehtoista. Kun tiedetään, milloin työntekijä tosiasiallisesti jää eläkkeelle, se mahdollistaa rekrytoinnin aloittamisen ja uuden työntekijän palkkaamisen niin, että parhaimmillaan eläköityvä työntekijä ja uusi työntekijä voisivat olla työssä samanaikaisesti. Näin varmistettaisiin myös ns. hiljaisen tiedon siirtyminen ja perusteellinen perehdytys työtehtäviin.

- Esihenkilön tulee eläköitymistiedon saatuaan varmistaa, että eläköityvän kanssa käydään tarvittavat keskustelut ja varmistetaan tiedon siirtyminen.

Vastine:

Henkilöstöjaoston 15.12.2023 tekemän päätöksen jälkeen esihenkilöille annettiin ohje tarvittavista toimenpiteistä, mikäli työntekijä irtisanoutuu ennenaikaisesti eläköitymistilanteessa. Ohjeen toimivuutta seurataan ja sitä täydennetään tarvittaessa.

Henkilöstöraportissa on raportoitu vakinaisten alkaneiden palvelussuhteiden vaihtuvuusprosentiksi 8,5 (130 kappaletta) ja päättäneiden palvelussuhteiden

vaihtuvuusprosentiksi 6,7 (102 kappaletta). Kaupungin henkilöstön vaihtuvuus on vuosittain melko suurta. Tämän lisäksi tapahtuu myös merkittävässä määrin sisäisiä siirtoja, kun henkilöstö siirtyy kaupungin sisällä tehtävästä toiseen. Vuoden aikana on ollut myös aiempaa enemmän esimerkiksi palvelussuhteen purkamisia koeajalla ja irtisanoutumisia koeajalla. Tämä osaltaan kertoo siitä, että esimiehet ovat valveutuneita ja puuttuvat ongelmakohtiin ripeästi, mutta samalla tämä kertoo myös rekrytointien haasteellisuudesta.

Työntantajamielikuva

Vastineessa on kerrottu, että työnantajakuva rakentaminen on aloitettu osana uuden strategian toimeenpanoa. Tehtävä on työnantajana toimivan kaupungin vetovoimaisuuden kannalta haastava ja tärkeä, koska lähialueen kunnat kilpailevat samasta työvoimasta. Koska kyse on strategian toimeenpanosta, niin asian etenemistä ja toteutumista tulee myös seurata aktiivisesti ja tarvittaessa edelleen kehittää. Työntantajamielikuvan kehittäminen ei välttämättä tarvitse merkittäviä rahallisia panostuksia, vaan kyse on mielikuvasta ja pienikin huomioiminen voi tuottaa merkittävän tuloksen.

Vastine:

Työntantajamielikuvan rakentaminen on käynnistetty kesällä 2023 kaupunginjohtajan johtoryhmän käsittelyllä. Marraskuussa 2023 toteutettiin henkilöstölle kysely, jolla saatiin arvokasta tietoa henkilöstön mielipiteestä. Vuoden 2024 alusta lukien kaikkien vakituisten ja pitkäaikaisten palvelussuhteiden rekrytointien yhteydessä on hakijoille toimitettu kysely, johon saatujen vastausten perusteella rekrytointiprosessia on edelleen kehitetty. Rekrytointiviestintää on tämän rinnalla kehitetty jo pidemmän aikaa. Alkuvuonna 2024 on järjestetty kaupunginjohtajan johtamisiltapäivä, jonka aiheena oli työnantajamielikuva ja jossa esihenkilöt pääsivät arvioimaan henkilöstön vastauksia em. kyselyssä ja saivat koulutusta omaan rooliinsa työnantajamielikuvan syntymisessä. Työntantajamielikuvan kehittämistoimenpiteet ovat etenemässä kaupunginjohtajan johtoryhmän käsittelyyn ja edelleen kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi. Työntantajamielikuvan kehittäminen edellyttää huolellista valmistelua ja sen sisällöt ja muotoilut pitää olla sellaisia, että mielikuvan mukaiseen toimintaan myös sitoudutaan.

Työntantajamielikuvassa keskeistä on sen todenmukaisuus. Työntajan toiminnan tulee olla johdonmukaista ja linjassa sen kanssa, mitä on luvattu. Mielikuvan pitää pohjautua tosiasioihin, jotka on helposti tarkistettavissa kaupungin nykyisiltä työntekijöiltä ja esihenkilöiltä. Tosiasioihin perustumaton työnantajamielikuva on jopa haitallinen esim. Rekrytointitilanteessa ja saattaa aiheuttaa esim. turhaan irtisanoutumisia.

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaolojen määrä on laskenut aiempaan vuoteen verrattuna. Henkilöä kohden sairauspoissaoloja on 17,2 päivää per henkilö. Tämän voi todeta olevan melko korkea luku. Tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat määrällisesti merkittävien sairauspoissaolojen aiheuttaja ja toiseksi suurin diagnoosien määrä on mielenterveyteen liittyvissä sairauksissa.

Mielenterveyden aiheuttamat poissaolot ovat usein kestoaltaan pitkiä ja pahimmillaan johtavat siihen, ettei työntekijä enää kykene palaamaan omaan tehtäväänsä. Varhainen puuttuminen ja riskien tunnistaminen on tärkeää.

Sairauspoissaolojen määrästä olisi hyvä olla jatkossa analysoitua vertailutietoa, esimerkiksi muihin kunta-alan yksiköihin.

Vastine:

Kaupungin poissaolotietoja on verrattu Kunta-10 – tutkimuksen tuloksiin, jotka saadaan joka toinen vuosi. Kevan työnantajatiedoista on nyt mahdollista saada tarkempaa tietoa koko kuntakentästä ja sitä tullaan hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan. Poissaolotieto on aina jälkikäteistä.

Työntekijöillä on käytössään virtuaalinen Auntie mielen hyvinvointipalvelu, joka tarjoaa muun muassa matalan kynnyksen palvelua hyvinvoinnin ja stressinhallinnan tueksi. Palvelu tarjoaa ratkaisukeskeistä tukea työssäjaksamiseen videotapaamisissa ammattilaisen kanssa. Auntie on esimerkki työnantajan tarjoamasta kevyemmästä tuesta, silloin kun haasteet eivät vaadi työterveyden palveluita tai yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Auntie-palvelua ovat hyödyntäneet jokaiselta organisaation toimialueelta olevat henkilöt. Palvelua käytettiin vuoden 2023 aikana 14 kertaa ja sen kustannukset olivat reilu 7600 euroa. Käyttäjillä on mahdollisuus arvioida ennen palvelun aloittamista oman hyvinvointinsa tason ja sama arvio tehdään palvelun päättyessä. Palvelun käyttämisen jälkeen arviot omasta hyvinvoinnin tasosta ovat olleet lähtötilannetta paremmat.

Auntien käyttäjien tilanteen on arvioitu olevan kevyemmän tuen tarpeen mukaista eikä työterveyspalvelua tarvitsevaa. Pohdittava kuitenkin on, olisiko työterveydessä syytä olla tämän tyyppisiä palveluita tarjolla, jotta työntekijän kokonaistilanne olisi hallinnassa ja arvioitavissa kokonaisuutena.

Työntekijän työkyvyn alentuessa työnantajalla on työsopimuslakiin perustuen selvitettävä, voidaanko työntekijälle tarjota työtehtäviä, joista hän selviytyy huomioiden työntekijän osaaminen, terveys ja työkyky. Salon kaupungilla on erilaisia työkyvyn tuen toimenpiteitä, kuten työkyvyn arviointi, erilaiset tukitoimenpiteet ja uudelleen sijoittaminen. Uudelleensijoitustoiminnalla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla mahdollistetaan työntekijän siirtyminen palvelualueelta toiselle terveydellisin perustein. Työkykyongelmat ja niiden ratkaiseminen on aikaa ja resursseja vievää toimintaa, joten varhainen puuttuminen ongelmiin on tärkeitä. Yksittäisen työntekijän työkykyongelmat ovat haastavia myös koko työyhteisölle. Salon kaupungilla on esihenkilöille tarjolla ohjeita ja toimenpiteitä ongelman ratkaisemiseen tai asian eteenpäin viemiseen. Käytännössä uudelleensijoituksen uuteen työyksikköön ja työtehtävään estää se, että sijoittuminen ei onnistu ilman kelpoisuutta tai erityisosaamista.

Vastine:

Kevan tilasto kesäkuussa 2024 julkaistu tilasto osoittaa, että Kunta- ja hyvinvointialueiden henkilöstöllä oli poissaolopäiviä sairauden vuoksi vuonna 2023 keskimäärin 15,5, vuonna 2022 16,5 ja vuonna 2021 niitä oli 14,7. Vastaavat luvut Salossa olivat 17,0, 25,3 ja 17,2. Ero kunta-alan ja Salon välillä on vuonna 2023 pienentynyt edellisiin vuosiin verrattuna, mutta on edelleen korkeampi kuin kunnissa ja hyvinvointialueilla keskimäärin. Syitä tähän saattaa olla useitakin, mutta ilmeistä on, että 2010-luvun taloudellisesti vaikeat vuodet kriisiohjelmiseen ovat kiristäneet Salon henkilöstöorganisaatiota niin, että seuraukset näkyvät kuormittuneisuutena ja poissaoloina.

Organisaatiossa on useita vuosia raportoitu työmäärän kasvaneen eri tehtävissä. Poislähteneen henkilön tehtäviä on yhdistetty jäljelle jääneiden työntekijöiden tehtäviin. Työyksiköistä on poistettu myös työyksikön johtamisesta ja toiminnassa avustavat työntekijät, kuten toimistosihteerit. Tämä kuormittaa henkilöstöä ja jatkuva liiallinen työmäärä aiheuttaa osaltaan myös terveydellisiä haasteita esim. mielenterveydessä. Olennainen keino olisi työmäärän vähentäminen esim. uusia työntekijöitä palkkaamalla.

Sairauspoissaoloja on perusteltua tarkastella myös palvelualueittain. Se osoittaa, että raskasta fyysistä työtä tekevillä ja kognitiivisesti kuormittavissa töissä on

keskimääräistä kunta-alan sairastavuutta merkittävästi suurempi sairastavuus. Pienten palvelualueiden poissaoloasteissa taas erottuu yhdenkin työntekijän vakava ja pitkäaikainen sairaus isona poikkeuksena. Vuonna 2023 paitsi kuormittuneisuuden ja sairastavuuden, myös riskien arvioinnin perusteella varhaiskasvatukseen kohdistettiin poikkeuksellisia toimia, joiden tulokset näkyvät aikaisintaan tämän vuoden luvuissa. Ensimmäiset merkit kuitenkin antavat jo signaalia tilanteen paranemisesta. Sairastavuuden yhteydessä tulee olla valmis myös tarkastelemaan työntekijöiden työmäärää.

Työntevevshuollon toimintasuunnitelman yhtenä painopistealueena on psykososiaalisen kuormituksen ja sitä kautta mielenterveyden ongelmista aiheutuvien sairauspoissaolojen hallinta. Auntie -mielen hyvinvointipalvelun lisäksi työnantaja mahdollistaa työntekijöille myös lyhytterapiajakson työntevevshuollon läheteellä silloin, kun tilanne aiheuttaa työkyvyn menettämisen uhkaa. Mielenterveysongelmien hoitoketju on siis varsin kattava ja työntekijän helposti saavutettavissa.

Työn kuormittavuuden sovittaminen työntekijän työkyvylle sopivaksi vaatisi kuitenkin nykyistä ketterämpää tehtävänkuvien ja palkkauksen arviointia sekä henkilöstöresurssiin ohjattuja lisämäärärahoja.

Etätvö

Kaupunki on määritellyt etätvöohjeessa, että työntekijä voi enimmillään työskennellä kuukaudessa 16 työpäivää etänä. Tarkastuslautakunta on pohtinut, mikä vaikutus näin merkittävällä etätvöpäivien määrällä on työyhteisön yhteenkuuluvaisuuden ja yhteishengen säilymiseen. Laajassa etätvön hyödyntämisessä on vaarana, että työntekijä keskittyy vain omaan tehtäväänsä ja koko työyksikön kokonaisuus ja tehtävien tarpeellisuuden hahmottaminen katoaa. Esihenkilön rooli ja työyksikön ohjaus etätvön hallinnoimisessa on erittäin keskeinen. Lisäksi on uskallettava todeta myös tilanteet, joissa etätvö ei sovellu työyksikön toimintaan. Esihenkilöille tulee tarjota tukea ja apuvälineitä näiden tilanteiden hallitsemiseksi.

Etätvön lisääntyessä on tehty monia tutkimuksia sen vaikutuksista organisaation toimintaan. Elinkeinoelämän Keskusliiton tutkimuksessa etätvön mahdollistaminen on nähty positiivisena asiana, mutta jokaisen työyksikön tulee huomioida myös etätvön tuomat haasteet omassa toiminnassa. Haittoina tutkimuksen mukaan tuli esiin uusien työntekijöiden integroitumisen hankaluus yhteisöön ja yhteenkuuluvuuden tunteen heikkeneminen laajan etätvön myötä. Myös esihenkilötyön vaikeutuminen ja viestintätarpeen lisääntyminen tuli tutkimuksessa esiin. Hybridimallin vakiintuminen työnteon muodoksi todettiin tutkimuksenkin myötä toimivimmaksi malliksi. Työnteon ympärille on laadittava pelisäännöt, jotta saavutetaan onnistunut muutos työskentelytavoissa.

Henkilöstöpalveluiden tulee arvioida etätvöohjeen toteutumista, sen tasa-arvoisuutta ja käytännön vaikutuksia työyhteisöjen toimintaan sekä mahdollisia muutostarpeita etätvöohjeeseen.

Vastine:

Työyksiköt on ohjattu käsittelemään etätvöohjeen lisäksi erillinen Työyhteisön pelisäännöt, etätvö -ohje. Yhteisöllisyyden varmistaminen on tärkeä osa pelisääntökeskustelua ja pelisääntöohje olisi ehkä hyvä lisätä varsinaiseen etätvöohjeeseen. Etätvöohje käsitellään syksyn 2024 aikana kaupunginjohtajan johtoryhmässä, joka arvioi muutoksen tarpeen. Tarvittaessa ohje viedään henkilöstöjaoston päätettäväksi.

Työterveyshuolto

Tarkastuslautakunta nostaa esiin, että Länsirannikon Työterveyshuollon ohella Salon kaupungille työterveyspalveluja tarjoaa myös Pihlajalinna Oy. Kyseessä on vastaavan tasoinen työterveyshuollon toimintasuunnitelma kuin kaupungissa muutoinkin, mutta tämä palvelu on tarjolla rajatulle joukolle. Pihlajalinnan tarjoamassa työterveyshuollossa on huomioitavaa, että tarjolla on esimerkiksi ilta-aikoja vastaanottoa varten, joka tarjoaa työntekijälle enemmän vaihtoehtoja ja palvelun saantia kuin Länsirannikon Työterveyshuollon tarjoamassa palvelussa. Palvelun tarve on ilmeinen, koska järjestelyllä on haluttu varmistaa, ettei esihenkilön tarvitse olla kolmikantaneuvottelussa saman terveydenhuollon henkilöstön kanssa, jonka kanssa hoitaa omaa henkilökohtaista terveydenhuoltoa. Palvelun käyttö tulee kuitenkin raportoida avoimesti.

Tarkastuslautakunta on jo useissa arviointikertomuksissa nostanut esiin työterveyshuollon tärkeyden. Tämä on johtunut siitä, että tyytymättömyys työterveyshuoltoon on tullut esiin niin kuulemisissa kuin henkilöstön yhteydenotoissa. Yleinen mielikuva on tyytymättömyys. Henkilöstöpalvelut on omassa vastineessaan todennut, että työntajan tarjoama toimiva sairaanhoitopalvelu on ennen kaikkea työntajamielikuvaa parantava henkilöstöetuus. Henkilöstölle tehtävä työterveyshuollon tyytyväisyyskysely voisi antaa asian käsittelyyn lisäeväitä.

Tiedossa on, että työterveyshuollon ensisijainen tarkoitus on ennaltaehkäisy ja sairauden hoito on vain vähäisemmässä osassa. Tätä tulee tiedottaa henkilöstölle, jotta odotusarvo ei ole toisenlainen ja siten aiheuta tyytymättömyyttä palveluun.

Kokonaan toinen asia on palvelun tarkoituksenmukaisuus, johon tarkastuslautakunta kaipaakin avointa keskustelua, niin henkilöstön kuin poliittisen johdonkin osalta. Keskeinen kysymys on, onko nykyinen sopimus tarkoituksenmukainen?

Työterveyshuolto on osa työnantajakuva ja voi hyvin toimiessaan olla työnantajalle jopa vetovoimatekijä tai vähintään pitovoima kilpailtaessa osaavan työvoiman sijoittumisesta. Perustasoa laajempi työterveyshuolto on toki merkittävä kustannustekijä, mutta poliittisten päätöksentekijöiden on syytä käydä arvokeskustelu siitä, onko tämä panostuksen arvoinen asia kokonaisuuden kannalta.

Työntekijöille on tarjolla erilaisia liikuntamahdollisuuksia ja Smartumin liikunta- ja hyvinvointipalveluita 124 eurolla. Tämän summan kasvattamisen tarkoituksenmukaisuutta on syytä seurata säännöllisesti. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan henkilöstölle laajasti tarjottavat työhyvinvointipalvelut lisäävät työhyvinvointia.

Vastine:

Työterveyshuolto:

Kattava ja toimiva työterveyshuolto on merkittävä veto- ja pitovoimatekijä ja osa työnantajan mielikuvatyötä.

Työnantajan pitää järjestää henkilöstön työterveyshuolto työterveyshuoltolain ja hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti. Lakisääteisen ehkäisevän työterveyshuollon lisäksi työnantaja voi järjestää työntekijöilleen yleislääkäritasoisista, työterveyspainotteista sairaanhoitoa ja muita terveydenhuollon palveluja. Kela maksaa yleislääkäritasoisesta sairaanhoidosta korvauksia, kun palveluiden järjestämisestä sovitaan saman palveluntuottajan kanssa, jolta hankitaan ehkäisevän työterveyshuollon palvelut. Työnantaja ja palveluntuottaja määrittelevät

työterveyshuoltosopimuksessa, mitä työterveyshuoltoon kuuluva sairaanhoito sisältää.

Salon kaupunki on kilpailutuksen perusteella valinnut työterveyshuollon palveluntuottajaksi Länsirannikon Työterveys Oy:n. Sopimus astui voimaan 1.6.2021. Lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi sopimus kattaa yleislääkäritasoisien sairauden- ja perussairauksien hoidon tutkimuksineen. Sopimuksen ulkopuolelle on rajattu eräitä erikseen toimitasuunnitelmassa määriteltyjä tilanteita. Muihin Varsinais-Suomen kuntiin verrattuna Salon kaupungin sopimus on pääsääntöisesti laajempi kuin muissa kunnissa. Henkilöstön keskuudessa odotuksena on se, että työterveyshuollon sairaanhoidolliset palvelut olisivat päivystysluonteisia. Tätä palvelua Länsirannikon Työterveys Oy ei pysty antamaan.

Työterveyshuollon kustannukset vuonna 2023 olivat 1.011.000 euroa.

Valtakunnallinen suositus työterveyshuollon kohdentumisesta lakisääteisen työterveyshuollon ja sairaanhoidon välillä on 60 % / 40 %. Silloin, kun työterveyshuolto ostettiin kaupungin omasta työterveyshuollosta, vastaavat suhdeluvut olivat 40 % / 60 %. Nykyisen palveluntuottajan kanssa käyttö ja sitä myöden kustannukset on saatu käännettyä suositusta vastaavaan suhteeseen. Mikäli sairaanhoitopalveluja pystyttäisiin ostamaan aiemman, kaupungin oman työterveyshuollon toimintatavan mukaisella suhteella, merkitsisi se työterveyshuollon kustannusten nousua n. 640.000 eurolla. Käytännössä tästä summasta ei Kelan korvauksia enää tulisi saamaan. Salon kaupungin työntekijää kohti syntyvät työterveyshuollon kustannukset ovat jo useamman vuoden menneet yli Kelan laskennallisen työntekijäkohtaisen enimmäismäärän, ja yli menevän osuuden korvaus vähennetään nimenomaan sairaanhoitopalveluista.

Työnantajan kustantamat kattavat sairaanhoidon palvelut koetaan usein työnantajamielikuvaa parantavana työsuhde-etuna, ja tästä näkökulmasta niiden lisääminen voi olla perusteltua. Työterveyshuollon vaikuttavuutta sairaanhoitopalveluiden lisääminen ei kuitenkaan parantaisi.

Smartum:

Ns. henkilökohtaista tykyrahaa on nostettu tällä vuosikymmenellä kahtena vuonna valtuuston talousarviokokouksessa. Vuonna 2023 tyky-rahaman käyttö (Sporttipassi) oli 207.000 €. Verohallinnon ohjeiden mukaan henkilöstön omaehtoiseen liikunta- ja kulttuuritoimintaan osoitetun edun suuruus voi olla enintään 400 €. Mikäli tykyrahaa korotetaan 400 euroon ja nyt käytössä olevan Smartumin käyttö olisi samalla tasolla kuin vuonna 2023, edellyttäisi se yli 660.000 euron määrärahaa talousarvioon, missä lisäystä olisi 456.300 €. Mikäli henkilökohtaisen tyky-rahaman määrä nostettaisiin 150 euroon, vaikutus talousarvioon vuoden 2023 käytön mukaisella tasolla olisi 43.000 euroa. Yleensä myös käyttö kasvaa tykyrahaman noston yhteydessä.

Kaupunki tarjoaa työntekijöilleen henkilökohtaisen tyky-rahaman lisäksi mm. ilmaisia kuntosalivuoroja ja ohjattuja liikuntaryhmiä.

Työelämän laadun mittaaminen

Syksyn 2023 QWL indeksi oli kaupungissa mittaushistorian paras, 69,5 prosenttia.

Vastausprosentti oli kevään 2023 kyselyssä 58 prosenttia ja syksyllä 61 prosenttia.

Käytettävissä olevasta raportista ei selviä vakituisten, määräaikaisten tai sijaisten vastausprosentteja eriteltynä. Kokonaiskuvan saamiseen tulee etsiä keinoja, joilla saavutetaan vieläkin kattavampi vastaajajoukko tai selvitetään vähintäänkin syy siihen, miksi noin 40 prosenttia kaupungin työntekijöistä jättää vastaamatta kyselyyn. Sen selvittäminen, onko vastaamatta jättämisen taustalla kyselyn kannalta ”hyväksyttävä” syy, antaa myös lisää luotettavuutta kyselyn tuloksiin ja työelämän kehittämiseen. Sähköpostikysely ei välttämättä tavoita kaikkia työntekijöitä.

Vuoden 2023 syksyllä toteutettiin uutena esihenkilöiden työhyvinvoinnin tilan arviointia, vastausprosentin ollessa 88 prosenttia. Esihenkilöiden työelämän laadun (QWL) indeksi oli mittauksessa 72,6 prosenttia, jota voidaan pitää hyvänä.

Työhyvinvointisuunnitelmien laatiminen on ensimmäisellä kerralla työläs toimenpide, mutta jatkossa niiden päivittäminen ei enää vaadi isoa panosta. Asiaan negatiivisesti suhtautuville tuleekin ohjeistaa enemmän päivityksestä saatavaa hyötyä. Henkilöstöpalveluiden tarjoama tuki työhön on tarpeellista.

Työhyvinvointityön keskeinen onnistuminen on ollut se, että on havaittu työyksiköt, jotka tarvitsevat tukea ja apua arkeensa. Säännöllisen työhyvinvointityön toteuttaminen on johtanut siihen, että ns. punaisella alueella olevia yksiköitä on enää vähäisemmässä määrin. Tämä on tärkeää myös henkilöstön vaihtuvuuden näkökulmasta. Rekrytointi työllistää aina yksikköä ja vaatii panostusta perehdytykseen, joka kuormittaa niin esihenkilöä kuin muuta henkilöstöä.

QWL-tutkimusta on tehty jo usean vuoden ajan. QWL:n tulokset tulee analysoida ja selvittää niiden syyt. Edelleen on yksiköitä, joiden tulokset ovat huolestuttavalla tasolla. Silloin, kun tulos johtuu vähäisistä henkilöstöresursseista, niin siihen tulee ensin hakea ratkaisu. Kehityskeskusteluissa tulee kiinnittää huomiota palveluiden tuottamiseen ja toimintatapoihin, joiden avulla voitaisiin kehittää toimintaa. Yksiköt, joissa on ongelmia, kaipaavat konkreettista tukea ja ohjausta toimintaansa.

- Tarkastuslautakunta korostaa, että nyt on aika siirtyä havaitun tiedon ääreltä toimenpiteisiin, joilla vaikutetaan yksiköiden toimintaan. Panostusta tulee kohdentaa toiminnan kehittämiseen toistuvan tutkimisen sijaan, koska osin on koettu, että kyselyitä on liian usein. Työelämän laadun kehittämiseen voisi pohtia myös muita keinoja kyselyn lisäksi.

Vastine:

Työelämän laadun mittaaminen ja kyselyjen toteuttaminen ei ole QWL-menetelmän olennaisin osa, vaan se, mitä tuloksille työyhteisöissä tehdään. Yksiköiden toimintaa on kehitetty mittaustulosten perusteella pienin mutta näkyvin askelin, mikä erottuu kaikkien QWL-indeksien paranemisena mutta kaikkein eniten esihenkilötyön indeksissä. Työyhteisöjen omien kehittämistoimien lisäksi, jotka ovat arjen toiminnan kehittämisenä kaikkein olennaisimpia, käytössä on tukitoimia niille työyhteisöille, jotka eivät omatoimisesti pysty ratkaisemaan työyhteisössä ilmenneitä ongelmia tai pulmatilanteita. QWL-tulosten esittäminen on saattanut tuottaa käsityksen siitä, ettei muuta työhyvinvoinnin parantamisen hyväksi tehdä, mutta käsitys on väärä. Työhyvinvointityö on erittäin pitkäjänteistä. Työhyvinvoinnin osatekijöitä ovat organisaatio, johtaminen, työyhteisö, työ ja työntekijä itse (Manka). Työhyvinvointi ei synny organisaatioissa itsestään, vaan vaatii systemaattista johtamista: strategista suunnittelua, toimenpiteitä henkilöstön voimavarojen lisäämiseksi ja työhyvinvointitoiminnan jatkuvaa arviointia. Sille voidaan asettaa tavoitteet ja arvioida niiden saavuttamista osana organisaation tavanomaista strategiatyötä. Työhyvinvoinnin johtaminen sujuu parhaiten voimaannuttavan tai jaetun johtamisen periaatteella. Jokainen työyhteisön jäsen on myös vastuussa omasta työhyvinvoinnistaan, joten sitä ei yksinään voi säilyttää esihenkilön harteille. QWL-tulosten perusteella heikosti menestyneille työyksiköille on jokaisen mittauksen jälkeen suunnattu erityistä tukea. Tuki on voinut olla sisäisesti tai ulkoisesti järjestettyä. Sitä on järjestetty työyksikön ja henkilöstöpalveluiden yhteisen näkemyksen mukaisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Keinoja ovat olleet mm. työnohjaus, sovittelu, työjärjestelyt, työtapamuutokset, pelisäännöt ja kriisi-

interventio. Näitä kohdennetaan QWL-tulosten perusteella ja tarvetta tarkastellaan puolivuositain.

Työllistetyt Salon kaupungin organisaatiossa

Kaupungin eri yksiköissä on aikaisemmin työskennellyt merkittävässä määrin työllistettyjä. Työllistämisyksikö on tarpeellinen työllistettävän kannalta ja usein jaksosta on hyötyä myös yksikön työpanokseen. Vastaavasti on kuitenkin huomioitava, että tehtävään perehdyttäminen ja työnohjaus on aikaa vievä toimenpide, joka työllistää yksikössä työskentelevää henkilöstöä. Työyksiköissä tulee kriittisesti arvioida työllistettyjen käyttöä ja erityisesti huomioida, että työllistettyjen avulla ei tule hoitaa kunnan vakituisia tehtäviä toistuvasti.

Työllistettyjen määrä on vähentynyt aiemmista vuosista merkittävästi vuonna 2023. Työllistettyjä oli vuoden lopussa 24 henkilöä (vuonna 2022 96 henkilöä).

6. Konserniyhtiöiden tavoitteiden toteutuminen

6.1 Salon Vuokratalot Oy

Salon Vuokratalot Oy:n toiminnassa aiemmin olleet haasteet ovat ainakin julkisuudessa esillä olevien tietojen perusteella vähentyneet aiemmasta. Keväällä 2023 hallituksen kokoonpano yhtiössä vaihtui niin, että virkamiehet yhdessä asukasedustajien kanssa muodostivat hallituksen.

Loppuvuodesta uutisoitiin, että suunnitelmissa on OP-Koti Lounaismaan kanssa liiketoimintakauppa, jonka myötä toiminta Salon Vuokratalot Oy:ssä on jatkossa yhtiön omassa hallinnoinnissa.

- Tarkastuslautakunta pitää kehitystä myönteisenä. Omistaja on kiinnittänyt asioihin huomiota ja hallitus on lähtenyt kehittämään toimintaa. Jatkossa tulee seurata aktiivisesti, miten uusi toimintamalli onnistuu toiminnan kehittämisessä.

Vastine: Yhtiön hallitus tekee tiivistä yhteistyötä yhtiön toimivan johdon kanssa yhtiön toiminnan kehittämiseksi edelleen. Toiminnasta ja tuloksista raportoidaan konserniohjeen mukaisesti.

Salon Vuokratalot Oy sai Kilpailu- ja kuluttajavirastolta hankintojen toteuttamiseen liittyvän huomautuksen. Vuokratalojen hallitus ja johto ovat järjestelmällisesti lähteneet kilpailuttamaan hankintoja vuoden 2023 aikana.

Tilinpäätöksessä on esitetty Salon Vuokratalot Oy:n kytkentä kaupungin strategiaan ja yleiset tavoitteet vuodelle 2023. Jatkossa on syytä pohtia konkreettisempia tavoitteita toiminnalle etenkin, kun henkilöstö on yhtiön omassa palveluksessa. Lisäksi on hyvä kuntalaisten tietoisuuden lisäämiseksi tuoda esiin esimerkiksi yhtiön investointeja ja suunnitelmia taloudellisen kannattavuuden vahvistamiseksi osakeyhtiönlain edellytykset huomioiden. Salon Vuokratalojen omaisuus ja velan määrä (19,8 miljoonaa euroa) ovat merkittävät ja siihen liittyy osaltaan riskejä, joita tulee hallita.

6.2 Yrityssalo Oy

Yrityssalo Oy toteuttaa toimintaansa laajasti erilaisten hankkeiden avulla, joihin on saatu myös ulkopuolista rahoitusta. Hanketoiminta tukee monipuolisesti alueen yrittäjien kehittämistoimintaa ja alueen elinvoimaisuuden lisäämistä.

Yrityssalo Oy on aloittanut tekoälyn hyödyntämisen liiketoimintaneuvonnassa. Tekoälyn hyödyntäminen on hyvin ajankohtainen sekä mielenkiintoinen asia. Näin pystytään kehittämään yrittäjille tapahtuvaa neuvontaa aiempaa laajemmaksi. Asian etenemisestä ja kokemuksista on hyvä tiedottaa.

Tarkastuslautakunta on arvioinut kokonaisuudessaan Yrityssalo Oy:n toiminnan aktiiviseksi sekä tiedottavan hyvin toiminnastaan ja tarjolla olevista palveluista. Yrityssalo Oy:lle asetettujen tavoitteiden toteutuminen on selkeästi esitetty tilinpäätöksessä ja yhteys kaupungin strategiaan on vahvasti esillä.

Tarkastuslautakunta suosittelee yhtä selkeää ja konkreettista tavoitteiden asettamista kaikille tytäryhtiöille.

6.3 Salon Kaukolämpö Oy

Salon Kaukolämpö Oy:n tuottaman energian hinta on ollut kohtuullinen asiakkaille ja yhtiö on saanut runsaasti uusia liittyjiä palvelujen piiriin. Tämä on Salossa positiivinen asia ja voisi olla hyödynnettävissä esimerkiksi asukasmarkkinoinnissa.

Yhtiön taloudellinen tilanne on viime vuosina sallinut osingon maksamisen, joka on osaltaan ollut kaupungille merkittävä tulo.

6.4 Salon seudun koulutuskuntayhtymä

Tarkastuslautakunta oli vuosittaisella katselmuskierroksellaan keväällä 2024 tutustumassa Salon seudun koulutuskuntayhtymän toimintaan ja siihen, millaisena salolaisten nuorten hyvinvointi näyttäytyy toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa.

Oppilaitoksen toiminta on hyvin suunnitelmallista ja ammattimaisesti johdettua. Oppilaitos tarjoaa laajan kirjon opetusta eri ikäryhmille. Huomioitavaa on, että aikuisopiskelijoiden osuus opiskelijoista on peräti 79 prosenttia. Oppilaitos tarjoaa runsaasti vaihtoehtoja ammatillisen osaamisen kehittämiseen tai hakeutumista uudelle alalle.

Oppilaitos on toteuttanut toimintaansa joustavasti ja reagoinut nopeasti esimerkiksi ukrainalaisten koulutustarpeisiin. Nämä toimet osaltaan tukevat alueen yritysten työvoiman kysyntää ja tuottavat osaajia alueelle.

Oppilaitoksen opiskelijoille tehdään säännöllisesti hyvinvointikyselyjä. Sukupuolten väliset erot hyvinvoinnissa ja jaksamisessa ovat erilaiset. Tietojen vaihto oppilashuoltohenkilökunnan ja oppilaitoksen välillä sujuu entiseen malliin joustavasti ja oppilashuollon henkilökunnan palveluja on hyvin tarjolla.

Salon kaupungin omistus Salon seudun kuntayhtymästä on yhteensä 88,85 prosenttia ja päätöksenteko tapahtuu osakassopimuksen mukaisesti. Salon seudun koulutuskuntayhtymän toiminnasta tulee tiedottaa ja tehdä tutummaksi niin päättäjille kuin kuntalaisillekin.

Hallinnossa olevien edustajien tulee raportoida aktiivisesti toiminnasta ja ajankohtaisista asioista.

Vastine: Toiminnasta ja tuloksista raportoidaan konserniohjeen mukaisesti sekä tämän lisäksi konsernijaostolle 1 -2 kertaa vuodessa.

6.5 Salo IoT Park Oy

Salo IoT Park Oy:n toiminta on edennyt hyvin ja alueella on monipuolista ja aktiivista toimintaa. Jälkikäteen arvioiden voidaan todeta, että alue on kehittynyt juuri niin eläväksi ja toimivaksi kuin aikanaan on suunniteltu. Julkisessa keskustelussa tuodaan usein esiin alueen vanha historia tehdasalueena, mutta tänä päivänä kyse on jo aivan erilaisesta alueesta, kuin mitä se tehdastoiminnan aikana on ollut. Tämän yhtiön osalta tarkastuslautakunta toistaa jo aiemmin esitetyn huomion, että tiedottamista kuntalaisille tulee olla enemmän ja avoimemmin.

Salon kaupungin ja asukkaiden palvelutarjonnan kannalta on positiivista, mikäli Varsinais-Suomen hyvinvointialue edelleen kehittää alueella tarjottavia hyvinvointipalveluja. Kyseessä on kuitenkin hyvinvointialueen päätöksistä, joihin kaupungin tai yhtiön vaikutusmahdollisuudet ovat rajalliset.

6.6 Liikelaitos Salon Vesi

Liikelaitos Salon Veden henkilökuntavaihdokset ovat olleet suuria henkilökunnan kokoon nähden. Positiivista kuitenkin on, että uusia rekrytointeja on saatu tehtyä.

Liikelaitos Salon Veden toiminnassa on aiempaa enemmän nähtävissä hankintapäätöksiä, joissa kohteena on liikelaitoksen toiminnan kehittäminen esimerkiksi automaatiojärjestelmillä, analyysipalveluilla jne. Hyvän hallinnon toteuttaminen tietoon perustuen on myönteinen kehitys toiminnassa.

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessaan toistuvasti huomauttanut korjausvelan merkittävästä määrästä ja investointimäärärahojen suunniteltua vähäisemmästä käytöstä. Erittäin positiivista on, että kunnossapito- ja omaisuudenhallintajärjestelmään on panostettu ja näin päästään kohdentamaan investointeja oikein. Vuoden 2023 investointimäärärahojen käytössä tämä ei kuitenkaan vielä näy. Vuonna 2023 investointien toteutuma jäi vielä runsaasti suunnitellusta, kun Liikelaitos Salon Vedellä oli investointeihin kaikkiaan varattu 4,3 miljoonaa euroa ja toteutuma oli 2,1 miljoonaa euroa. Johtokunta on hyväksynyt Liikelaitos Salon Veden organisaatiouudistuksen, jossa vahvistetaan erityisesti verkoston kunnossapitoa ja kehittämistä. Tämä on tarpeen verkoston korjausvelan vähentämiseksi.

Kiskon Toijassa olevan jätevedenpuhdistamon osalta on toistaiseksi saatu ratkaisu eli toiminta jatkuu ja puhdistamon toimintavarmuutta parannetaan lupaehtoihin pääsemiseksi. Tämä tarkoittaa toisaalta sitä, että siirtoviemärin rakentaminen ei ole tällä erää edistymässä.

Vuoden aikana ilmestyi ensimmäisen kerran Salon Veden asiakaslehti. Lehti oli laadukkaasti toteutettu, sisälsi hyvää informaatiota ja lisää kuntalaisten tietoisuutta liikelaitoksen toiminnasta. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tätä kannattaa toteuttaa jatkossakin.

Uudet toimitilat osaltaan parantavat asiakaspalvelua samoin kuin mahdollisuus sähköisesti ilmoittaa veden kulutustiedot.

Liikelaitos Salon Vesi on tarkastuslautakunnan työohjelmassa vuonna 2024, jolloin perehdytään laajemmin kyseiseen toimintaan.

7. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen

7.1 Konsernipalvelut

Tiedolla johtaminen

Tiedolla johtaminen on laaja käsite, jonka ihmiset ymmärtävät osin eri tavoin. Käsitteiden avaaminen ja yhteisen tavoitteen määrittely tiedolla johtamisen osalta on tärkeää. Tiedolla johtamista on kaupungissa odotettu pitkään ja tarkastuslautakunta on asian tarpeellisuudesta useana vuonna arviointikertomuksessa maininnut. Tiedolla johtaminen koetaan haasteelliseksi johtuen puutteellisista järjestelmistä ja ajanpuutteesta. Kattava tiedon saanti ja tietojen laaja käyttö ovat edellytyksenä tiedolla johtamisen todelliseen onnistumiseen.

- Tiedolla johtamisen konkreettinen hoitaminen tulee vastuuttaa, koska tällä hetkellä ei selkeää vastuunjakoa ole.

Vastine:

Tiedolla johtaminen edellyttää, että päättäjillä, johdolla ja esihenkilöillä on helposti käytettävissään riittävä, ajantasainen ja relevantti johtamista tukeva tieto. Jotta näin olisi, tarvitaan tietojärjestelmiä, jotka mahdollistavat tiedon keräämisen, analysoinnin ja raportoinnin joko pitkälti automatisoidusti tai verrattain vähäisin toimenpitein. Huomionarvoista on myös se, että pelkästään kattava tietojen saanti tai järjestelmien rakentaminen ei yksistään takaa organisaatiossa tiedolla johtamista. Aito tiedolla johtaminen edellyttää myös tiedon käyttäjältä ominaisuuksia ja osaamista käytettävissä olevan tiedon hyödyntämiseen.

Talous- ja henkilöstöpalveluissa on vuoden 2024 aikana aloitettu talouden ja henkilöstöpalveluiden raportointijärjestelmien kehityshanke, jonka tarkoituksena on vastata osaltaan johdon ja esihenkilöiden raportoinnin ja toiminnan seurannan tarpeisiin talouteen ja henkilöstöön liittyvien tietotarpeiden osalta. Myös Liikelaitos Salon Vesi on edistänyt tiedolla johtamista omalta osaltaan. Yksiköiden tulee itse vahvasti ja aktiivisesti kehittää sekä rakentaa omiin tarpeisiinsa liittyviä tiedolla johtamista tukevia ratkaisuja.

Tietojen kattava dokumentointi ja kirjaaminen ohjelmiin edesauttaa myös sitä, että organisaatio ei ole niin haavoittuvainen henkilövaihdos tilanteessa. Samalla kattava dokumentointi auttaa myös hiljaisen tiedon siirtymiseen henkilöstön eläköitymisen yhteydessä.

Tekoälyn käyttämiseen liittyvät asiat koetaan osin uhaksi yhteiskunnassa, mutta sillä on samalla paljon mahdollisuuksia tarjottavana myös kunnan toimintaan.

- Positiivista on, että tekoälyyn liittyen on järjestetty jo ensimmäinen koulutus kaupungin johdolle.
- Tekoälyn hyödyntämistä kaupungin eri toimissa tulee tehostaa ja pohtia ennakkoluulottomasti sen käyttökeinoja ja huomioida myös mahdolliset riskit.

Vastine:

Tekoälyn hyödyntämisen ensimmäisiä kokeiluita on tehty Yrityssalossa, jossa on käytössä esimerkiksi TAI-tava -yritysneuvonta botti. Yrityssalon kokemuksia on jatkossa hyvä käyttää pohjana, kun kaupungissa edistetään tekoälyn laajempaa käyttöönottoa. Prosessissa on tärkeää huomioida tietosuojan ja -turvaan liittyvät riskit. Mikäli tekoäly halutaan tuoda laajemmaksi osaksi päivittäistä toimintaa, tulee se vaatimaan myös taloudellista resurssia mm. mahdollisten lisenssimaksujen ja koulutusten muodossa.

Kuntakortti MDI tarjoaa laajasti tietoa eri muuttujista alueellisesti. Käytettävissä olevaa tietoa tulee hyödyntää päätöksenteossa ja tuoda ne näkyviin päätösten ennakkoarvioinnissa.

Ennakkovaikutusten arviointi

Salossa on päätetty vuonna 2013 ennakkovaikutusten arvioinnin tekemisestä kolmessa lautakunnassa: sosiaali- ja terveys, opetus ja vapaa-ajan lautakunnassa. Kaupunginhallitus tai kaupunginvaltuusto ei ole ennen vuotta 2023 käsitellyt ennakkovaikutusten arviointien periaatelinjauksia. Vuoden 2023 aikana asia on käsitelty kaupunginhallituksessa ja asiaa on lähdetty kehittämään kaupungissa uudella otteella. Tässä yhteydessä on myös laadittu ohje, joka antaa raamit vaikutusten kehittämiselle. Ohje on selkeä ja antaa hyvät tiedot siitä, miten ja milloin vaikuttavuuden arviointia tulee tehdä. Parhaimmillaan ennakkoarviointi tarjoaa uusia näkökulmia eri toimialojen välillä sekä tuottaa päättäjille vaihtoehtoja. Osallistamalla sidosryhmiä saadaan päätöksenteon tueksi ajantasaista ja monipuolista tietoa.

- Ennakkovaikutusten arviointia tulee edelleen kehittää, valmistelijoita ja luottamushenkilöitä kouluttaa, jotta ennakkovaikutusten arvioinnista ja niiden tunnistamisesta tulee luonnollinen osa päätöksentekoprosessia. Päätöksenteossa tulee voida luottaa siihen, että arviointi suoritetaan ja se on läpinäkyvää.

Vastine:

Ennakkovaikutusten arviointien prosessia kehitetään jatkuvasti. Asiasta on myös kevään aikana pidetty lyhyitä klinikoita, joissa on käyty läpi ennakkovaikutusten arviointien perusasioita sekä Salon kaupungin ohjeistusta. Klinikat jatkuvat myös syksyllä.

Osa Suomen kunnista on ottanut käyttöön valmistelupohjaan vakiona vaikutusten arvioinnin. Tämä tukee myös sitä ajatusta, että ennakkovaikutusten arviointi on pienimmillään sen tunnistamista, onko päätöksessä arvioitavaa.

- Tarkastuslautakunta suosittelee vaikutusten arviointi -kohdan lisäämistä vakiona valmistelupohjaan. Näin vaikutusten arvioinnista tulee rutiininomainen osa päätöksentekoa ja päätösvaihtoehtojen pohtimista.

Vastine: Asia on myös Salossa selvityksessä, miten vaikutusten arviointi saataisiin osaksi prosessia. On kuitenkin tärkeä havaita, että vaikutusten arviointia tehdään jatkuvasti osana päätöksenteon valmistelua, vaikka arviointia ei aina ole omaksi otsikokseen nostettu.

Tarkastuslautakunta tulee lisäämään omaan arviointityöhön apuna käytettävään kuultavien arviointilomakkeeseen kohdan, jossa kysytään miten ja millä tavalla ennakkovaikutusten arviointi näkyy kyseisen toimialueen tai työyksikön valmistelussa ja miten sitä toteutetaan.

Riskienhallintasuunnitelma

Palvelualueiden riskienhallintasuunnitelmista tehty koko kaupunkitasoinen koonti riskeistä oli vuonna 2023 ensimmäisen kerran käsittelyssä talousarvion käsittelyn yhteydessä. Kyseessä on hyvä kooste, jossa riskien todennäköisyyttä ja vaikutuksia on arvioitu.

Tarkastuslautakunnalle jäi kuitenkin epäselväksi, miten riskienhallinta näkyy käytännön työssä ja onko henkilöstö osallistunut tosiasiallisesti riskien arviointiin. Työntekijät ovat oman tehtävänsä ja siihen sisältyvien riskien parhaita asiantuntijoita, joten riskienarviointi tulisi toteuttaa alhaalta ylöspäin, suorittavasta tahosta lähtien dokumentoidusti. Riskienhallinnan kokonaisuus vaikuttaa vielä keskeneräiseltä. Tehtävät tulee vastuuttaa ja aikatauluttaa.

Vuoden 2023 tilinpäätöksessä lautakunnat ovat raportoineet riskeihin liittyvistä asioista eri tasoisesti. Vapaa-ajan lautakunnassa toteutuneita riskejä ja niiden vaikutuksia on tuotu esiin konkreettisesti ja laajasti, kun taas opetuslautakunnan kirjaukset ovat kokonaisuutena hyvin niukat, eivätkä juurikaan sisällä tietoa riskien toteutumisesta.

- Riskienhallinta on henkilöstölle melko etäinen asia tällä hetkellä ja sen tietoisuuden lisäämiseen ja kouluttamiseen tulee jatkossa panostaa. Riskejä tulee arvioida eri toimialojen välillä.

Vastine: Kaupunginjohtajan päätöksellä kaupunkiin on nimetty riskienhallintatyöryhmä, johon on nimetty edustajia kaikilta toimialoilta sekä Liikelaitos Salon Vedestä. Riskienhallintatyöryhmän tavoitteena on edesauttaa riskienhallintaosaamisen kehittämistä sekä tietoisuuden lisäämistä. Työryhmän toiminta on lisännyt eri toimialojen välistä yhteistyötä sekä keskustelua riskienhallintaan liittyvissä asioissa. Riskienhallinta on kaupungissa osa koko toimintavuoden prosessia ja sitä pyritään kehittämään jatkuvasti. Toimialojen laatiessa riskienhallintasuunnitelmiaan pyritään myös henkilöstöä osallistamaan niiden laatimiseen mahdollisuuksien mukaan.

- Kaupunki käyttää ulkoisia toimijoita palveluiden tuottamisessa ja myös näiden tahojen osalta tulee huolehtia tehtävien ja töiden perehdyttämisestä kaupungin edellyttämällä tasolla, jotta palvelun tuottamisessa ei synny riskejä.

Vastine: Ulkoisia toimijoita käyttävien yksiköiden tulee muun muassa palveluun liittyvien sopimusehtojen avulla pyrkiä vähentämään palvelun tuottamiseen liittyviä riskejä. Kaupungille on laadittu yhteisesti käytössä olevia sopimusmalleja, joiden tarkoituksena on varmistaa kaupungin etujen mukainen toiminta ja hallita sopimuksen mukaiseen kokonaisuuteen liittyviä riskejä. Merkittävien palveluhankintojen ollessa ajankohtaisia, asiat käsitellään tarvittavalla moniasiantuntijakokoonpanolla yhteistyössä vastavan palvelun kanssa.

- Havaittujen riskien konkreettinen jatkotyöstäminen ja hallinta tulee vielä viedä loppuun.

Vastine: Riskienhallinta on osa koko kaupungin toimintavuoden prosessia. Riskienhallintasuunnitelmat päivitetään talousarvion laadinnan yhteydessä ja tilinpäätöksen yhteydessä palvelualueet raportoivat riskien mahdollisesta toteutumisesta ja niihin liittyvistä hallintakeinoista. Riskienhallintatyöryhmässä riskienhallintataulukkoa on kehitetty muun muassa niin, että tulevaisuudessa riskienhallintasuunnitelmissa otetaan kantaa myös riskiarvion kehittymiseen sekä riskin tasoon niin sanotuilla liikennevalo -väreillä. Näin riskienhallintasuunnitelmasta

on aiempaa helpompi havaita matalan tai korkean tason riskin asiat. Näiden toimenpiteiden tarkoituksena on tukea havaittujen riskien jatkotyöstämistä.

Tapahtumatoiminta

Kaupungin palvelukseen on palkattu määräaikainen tapahtumakoordinaattori. Strategian mukaisena kärkihankkeena on ollut kehittää Saloa tapahtumakaupunkina. Tapahtumille on saatu osin myös hyvin valtakunnallista näkyvyyttä, esimerkkinä Kurpitsaviikot. Tapahtumatoiminnassa on hyvin synnynyt yhteistyökuvioita paikallisten toimijoiden kanssa ja luotu kumppanuuksia.

Markkinointiyhteistyömallia on kehitetty niin, että rahallisen suoran tuen sijaan tarjotaan sosiaalisen median maksullista näkyvyyttä sekä kaupungin ja Visit Salon kanavilla. Vastavuoroisesti tapahtumajärjestäjä markkinoi Salon kaupunkia omissa kanavissaan. Toimintamalli on voimassa määrääjän ja sen kokemusten perusteella tehdään päätökset jatkosta.

- Erilaisten kokeilujen suunnittelu ja toteutus on positiivista toimintaa. Niiden arviointi ja mahdollisuuksien mukaan vakiinnuttaminen hyvien keinojen osalta on tärkeää.

Ilmiantokanava

Whistleblower-direktiiviin perustuva kansallinen ilmoittajansuojelulaki tuli voimaan vuonna 2023. Lain tarkoituksena on varmistaa, että jos työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa, tästä voi ilmoittaa turvallisesti. Salon kaupunki on ottanut keväällä 2023 käyttöön ilmiantokanavan ja se on käytettävissä sekä kaupungin henkilöstölle että kuntalaisille. Positiivista on, että ilmiantokanava on avattu laajasti myös kuntalaisten käyttöön.

Ilmiantokanava löytyy Salon kaupungin internet-sivuilta sekä kaupungin sisäisestä intrasta.

- Ilmiantokanavasta on hyvä tiedottaa ja sen tulee olla nykyistä selkeämmin esillä.

Vastine:

Tiedottamisen parantamiseksi selvitetään mahdollisuuksia tiedottaa ilmiantokanavasta esimerkiksi kerran vuodessa kaupunkitiedotteessa sekä henkilöstölle esimerkiksi intranetin tai sähköpostin välityksellä. Syksyllä 2024 henkilöstöä on tiedotettu intran kautta oikeusministeriön järjestämistä koulutuksista ilmoittajansuojeluun liittyen. Ilmiantokanavan toiminnan raportoinnista on sovittu ilmoitusten kaupunginhallituksen päätöksellä 27.2.2023 § 62 nimettyjen käsittelijöiden kesken, että ohjelmasta saatava raportti viedään vuosittain asianhallintajärjestelmään. Raportointia ilmiantokanavan toiminnasta parannetaan viemällä vuosiraportti jatkossa kaupunginhallitukselle tiedoksi sekä lyhyt tiivistelmä henkilöstölle esimerkiksi intraan.

Tiedossa ei ole, paljonko ilmoituksia ilmiantokanavan kautta on tullut. Tarkastuslautakunta suosittelee, että ilmoitusten määrä ja mahdolliset niistä johtuneet toimenpiteet tulee käsitellä organisaatiossa avoimesti.

Hyvinvointikertomus

Tarkastuslautakunta on arvioinut kaupungin vuoden 2023 hyvinvointiraporttia. Raportissa on hyvää ja olennaista tietoa Salon kaupungin väestön tilanteesta. Raportti on laaja ja siinä olevaa tietoa voi jatkossa laittaa vaikka linkkien kautta laajemmin perehdyttäväksi ja näin tiivistää varsinaista raporttia.

Raportissa on esitetty Salolle verrokkikuntia ja tietoja niiden tilanteesta. Näitä on hyvä analysoida syvällisemmin ja huomioida kuntien tietoihin vaikuttavia tekijöitä esimerkiksi sijainnin, työllisyyden yms. osalta. Asukasluvultaan saman kokoisissa kunnissa voi olla muilta osin suuria eroja.

Varhan kanssa tehtävä yhteistyö on vuoden 2023 aikana lähtenyt varsin hitaasti liikkeelle, vaikka yhteistyöpalavereja toki on ollut. Kaupungissa eri palvelualueet suorittavat omaa tehtäväänsä, mutta yhdessä tehtävä poikkihallinnollinen yhteistyö hyvinvoinnin edistämiseksi vaatii vielä toimintatapojen kehittämistä.

Kuntalain mukaan kunnan keskeinen tehtävä on kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja terveyserojen kaventaminen. Tehtävä on haasteellinen ja laaja sekä vaatii monialaista ammatillista osaamista. Toimintaan liittyy myös vahvasti alueen muut toimijat, joiden toimintaa kunta osaltaan tukee esimerkiksi avustusten ja tilojen käytön mahdollistamisen muodossa.

Kaupungissa on organisoiduttu hyvinvointityön edistämiseksi: hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmä, sisäinen työryhmä ja sen alatyöryhmät. Hyte-ohjausryhmä vastaa ohjauksesta, kehittämisestä ja seurannasta kaupungin järjestämisvastuulle kuuluvissa palveluissa. Ohjausryhmä on pohtinut vuoden 2023 aikana muun muassa hyvinvoinnin edistämisen avustuksia ja niiden myöntämisperiaatteita. Ohjausryhmän toimesta toteutettiin yhdistyksille suunnattu avustuksiin liittyvä kysely. Kyselyn avulla on myös löydetty uusia toimijoita. Tämän kyselyn tulosten pohjalta valmistellaan hyvinvoinnin edistämisen avustusten myöntöperiaatteita vuonna 2024. Avustusten myöntämiselle ei ole määriteltä tarkkoja kriteereitä, vaan on toimittu aiempien sote-lautakunnan periaatteiden mukaan. Avustusten myöntäminen on perustunut harkintaan. Jatkossa avustusten myöntämiselle ollaan määrittelemässä kriteerit, joka on hyvä asian läpinäkyvyyden ja toiminnan arvioinnin kannalta.

Yhdistyksiä tukemalla kunta mahdollistaa monipuolista toimintaa eri ikäisille ja erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille. Yhdistykset ovatkin tärkeä yhteistyökumppani hyte-työn toteutumisessa. Sisäinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä sen sijaan johtaa eri toimialojen välistä hyvinvointityötä, suunnittelua, kehittämistä ja toimeenpanoa. Tämän lisäksi hyte-työtä tehdään yhdistyksissä ja yhteisöissä. Hyte-työtä ja ehkäisevää työtä tehdään myös seudullisena yhteistyönä.

- Paikallisilla yhdistyksillä on suuri merkitys hyvinvointia tuottavan toiminnan tarjoamisessa. Melko pienellä avustuksella saadaan aikaan paljon verrattuna siihen, että kunta tekisi vastaavan työn itse.

Vastine:

Kaupunginhallitus on vahvistanut hyvinvoinnin edistämisen avustusten myöntämisperiaatteet 29.1.2024 § 32. Periaatteet ovat voimassa toistaiseksi. Vuonna 2024 avustuksiin on talousarvioon varattu 172 000 € määräraha. Avustusten jaosta on päätetty kaupunginhallituksessa 20.5.2024 § 168. Avustuksia on haettu n. 290 000 € ja jaettu vajaa 170 000 € yhteensä 28 eri yhdistyksille. Myönnettyjen avustusten summat ovat vaihdelleet 400:sta 32 000:een euroon. Arviointikertomuksessa todetusti voidaan vahvistaa, että on selvää, ettei kunta voisi itse tuottaa yhdistysten tuottamia hyvinvointia edistäviä toimintoja. Valtio tulee vähentämään STEA:n (Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus) myöntämiä yhdistysavustuksia tulevina vuosina. Hallitus on päättänyt leikata noin kolmanneksen sote-järjestöjen valtionavustuksista vuodesta 2027 alkaen. Käytännössä leikkaukset tarkoittanevat esim. henkilöstön vähentämistä, mikä voi

helposti johtaa myös yhdistysten vapaaehtoisten määrän vähenemiseen, koska vapaaehtoistyötäkin tulee johtaa ja organisoida. Myöskään hyvinvointialueen osalta ei ole tällä hetkellä todennäköistä, että avustusrahoja lisättäisiin, vaan todennäköisempää on, että niitä vähennetään osana talouden tasapainottamistoimia. Kaupungin on tällä hetkellä vaikea ennakoida, miten vähennykset tulevat tosiasiallisesti vaikuttamaan Salossa toimivien sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaedellytyksiin. Useat yhdistykset ovat jo lähestyneet kaupunkia asiassa, koska heillä on huoli tulevaisuudestaan. Kaupungin tulee tarkastella asiaa kokonaisuutena ja yhdistyksiä tulee kohdella tasavertaisesti. Pitkällä aikavälillä avustussummaa lienee tarvetta nostaa ja vertailutietoa muiden samansuuruisten kuntien maksamista avustuksista olisi hyvä saada. Osa tasavertaista kohtelua on myös yhdistysten kaupungin tilojen pysyvä käyttö ja yhtenäiset käytännöt. Tilojen käytön osalta selvitystä on tehty, mutta asia on edelleen keskeneräinen.

- Hyte-työn organisoituminen on tarkastuslautakunnan arvion mukaan vielä osin epämääräistä. Tehtävien ja roolien selkeyttäminen on tarpeen työn tehostamiseksi.

Vastine:

Kaupunginhallitus on osana kaupungin organisaatiouudistusta päättänyt 28.11.2022 §398, että hallituksen käsittelyyn valmistellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjaustehtävien organisointi siten, että tehtävät siirretään perustettavalla hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmälle. Samalla on päätetty, että kaupungille jäävien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävien organisointi toteutetaan tehtävänkuvia muuttamalla organisaation sisäisin järjestelyin. Kaupunginhallitus on tämän jälkeen kokouksessaan 3.4.2023 § 114 päättänyt kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausryhmän perustamisesta. Ohjausryhmä toimii kaupunginhallituksen alaisuudessa ja hyvinvointikoordinaattori on ryhmän valmistelija. Päätöksessä on määritelty ohjausryhmän tehtävät ja samassa on todettu myös yleisellä tasolla, mitkä tehtävät valtuustolla ja kaupunginhallituksella on hyvinvoinnin edistämässä. Päätettiin myös, että kaupunginhallitus toimii lainmukaisena ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavana toimieliimänä. Päätöksessä on edelleen määritelty myös kaupungin sisäisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmän tehtävät. Sisäisessä työryhmässä on edustettuna kaikki kaupungin palvelut, jotka tarjoavat kuntalaisille hyvinvointia edistäviä palveluja. Työtä tehdään varsin monessa eri kaupungin palvelussa ja kaikenikäisten kanssa. Työ on hyvin laaja-alaista ja se kattaa suuren osan kunnan peruspalveluista kuten esim. varhaiskasvatuksen ja opetuksen palvelut. Hyte-työn organisoinnin kokonaisvastuu on yhteisöpalveluilla ja viestintäpäällikön alaisuudessa. Kesään 2021 asti terveyden edistämisen koordinaattori toimi kaupungin terveyspalveluissa ja helmikuusta 2022 alkaen hyvinvointikoordinaattori jatkoi osin samoja ja osin uusia tehtäviä kaupungin hallintopalveluissa. Kaupungin ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattorin tehtäväkuva uudistettiin keväällä 2023 ja työntekijä aloitti tehtävässä elokuussa 2023. Tehtävä siirtyi hyvinvointialue-uudistuksessa terveyspalveluilta hallintopalveluille. Kaupunginhallitus nimesi 27.11.2023 § 365 koordinaattorin kaupungin ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöksi toistaiseksi. Tällä hetkellä yhteisöpalveluissa määräaikaaisesti hyte-työtä sekä kärkihanketyötä tekevät myös ikäkeskustoiminnan toiminnanohjaaja sekä yhteisökoordinaattori. Kaupungin hyte-työ on organisoitunut uudessa tilanteessa, mutta vielä on epäselvää esim. se, miten yhdyspintayhteistyö Varhan kanssa tulee toimimaan ja miltä osin Varha kykenee tukemaan kuntia kuntien hyvinvointityössä. Salon sote-järjestöjen Varhalla tai kaupungilta saama paikallinen asiantuntija-apu ja työn tuki on myös muutoksessa hyvinvointialueuudistuksen jälkeen. Kaupungin ja järjestöjen yhteistyö hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisessa on ensiarvoisen tärkeää ja sitä tulee edelleen kehittää.

Uutena toimintana on kuntalaisille suunnattu hyvinvoinnin blogi, jossa avataan hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuutta. Viestinnän avulla pyritään edelleen lisäämään tietoisuutta ja tavoittamaan laajempia kuntalaisjoukkoja. Toimintaan on saatu vuoden aikana valtionperintövaroja, joilla on pystytty palkkaamaan henkilöstöä. Tämä on toki positiivista, mutta tulee muistaa, että toiminnan tuloksellisuuden kannalta tehtäviä tulee hoitaa pitkäjänteisesti ja pysyvästi, johon määräaikaisten tehtävien sopivat huonosti.

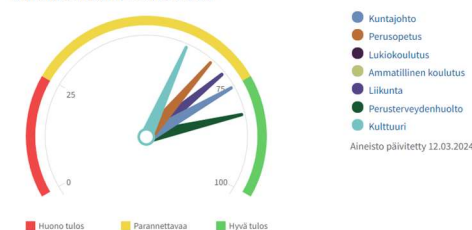
Toimintaa ohjaavat useat lait ja näihin liittyen kunnalla on laaja tehtävä laatia erilaisia suunnitelmia toiminnan toteuttamiseksi. Näitä on suunniteltu jatkossa yhdistettävän yhteen asiakirjaan ja samalla liitettävän vahvemmin osaksi kaupungin talouden suunnittelua. Tarkastuslautakunta pitää tätä hyvänä, koska toimintaan varattujen taloudellisten resurssien kautta asiat siirtyvät konkreettiseen toteutukseen.

Salo osallistui vuonna 2023 ensimmäisen kerran THL:n laatimaan laajaan terveyskyselyyn. Raportin tietoja tullaan hyödyntämään seuraavan valtuustokauden suunnittelussa. Tutkittu tieto asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin tiedoista helpottaa alueen palvelujen suunnittelua sekä lisää läpinäkyvyyttä.

 Tutkittuun ja vertailukelpoiseen tietoon perustuvat ratkaisut kohdentuvat oikein ja tuottavat parhaan tuloksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

THL:n kokoamassa TEAviisari aineistossa on laajasti vertailtua tietoa kuntien toiminnasta. Kaikkien arvioitujen sektorien yhteenvedossa Salo on tilastossa keskiarvossa.

Kaikki sektorit : Salo 2023

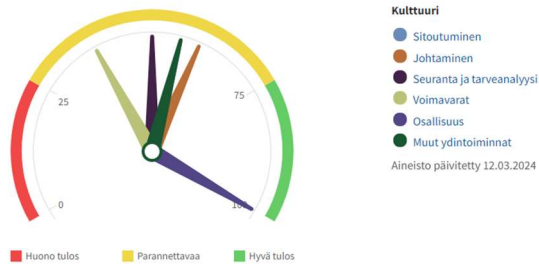

Pisteet	Salon keskiarvo	Koko maa
Kaikki sektorit	71	70
Kuntajohto	75	83
Perusopetus	67	65
Lukiokoulutus	71	65
Ammatillinen koulutus	...	64
Liikunta	71	72
Perusterveydenhuolto	82	70
Kulttuuri	60	71

Kulttuurin osalta pisteytys on selkeästi maan keskiarvoa alhaisempi. Ainoastaan osallisuuteen liittyvä osa-alue on koko maan keskiarvoa korkeammalla.

TEAviisarin tiedoissa korostuu säännöllisesti esiin nostettu huomio kulttuuriin ohjautuvien varojen vähäisyydestä. Tämä näkyy niin henkilöstöpanoksina, taloudellisena tukena kuin kulttuuriin kohdentuvissa taloustiedoissakin.

Kulttuuri : Salo 2023

Pisteet	Salon tulos	Koko maa
Kulttuuri	60	71
Sitoutuminen	56	66
Johtaminen	60	72
Seuranta ja tarveanalyysi	50	66
Voimavarat	38	65
Osallisuus	100	78
Muut ydintoiminnot	56	82

Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä kaupungille jäi edelleen vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimista. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö tulee jatkumaan, joten toimivien verkostojen säilyttäminen ja hyvien toimintatapojen turvaaminen tulee huomioida muutostilanteessa. Hyvinvoinnin edistäminen tulee saada entistä tiiviimmin osaksi kaupunkistrategiaa sekä kaupungin talouden ja toiminnan suunnittelua.

7.2 Kaupunkikehityslautakunta

Maankäyttöpalvelut

Kaavoitushenkilöstön rekrytointihaasteet ovat riski toiminnan onnistumiselle maankäyttöpalveluissa. Haasteista huolimatta on onnistuttu rekrytoimaan kaavoitusarkkitehti, yleiskaavainsinööri, maankäyttöinsinööri ja kaavoitussihteeri. Henkilöstövajauksen lisäksi toimintaa ovat haastaneet poikkeamisten normaalia suurempi määrä ja ylipäänsä maankäytön suunnitteluun liittyvä palvelutarve esimerkiksi aurinkovoimahankkeissa ja palvelurakentamisessa.

- Kaavoitukseen liittyvät asiat ovat kaupungissa edenneet ja uutisointia uusista kokonaisuuksista on ollut aiempaa runsaammin. Työtä tällä kehittämissaralla on edelleen ja organisaatiouudistuksen myötä elinvoimatoimialan toimia odotetaan innokkaasti.

Vastine:

Maankäyttöpalvelujen henkilöresurssit ovat parantuneet aiempaan nähden. Henkilöresurssissa on silti edelleen haasteita ja rekrytoinneissa on edelleen vähän päteviä ja kokeneita hakijoita. Henkilöstöjaoston 15.12.2023 päättämät uudet ohjeet ovat sujuvoittaneet rekrytointeja. Uusien henkilöiden perehdytykseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Yleis- ja asemakaavoituksella, kehittämissuunnitelmilla, maaomaisuuden hallinnalla sekä sijoittumisluvilla luodaan edellytykset elinvoiman vahvistamiseksi kaupungin strategian mukaisesti.

Yleisten alueiden ylläpito ja kehittäminen

Yleinen kustannusten nousu aiheuttaa taloushaasteita palvelualueella. Talousarvio on lisäksi laadittu normaalien sääolosuhteiden mukaisesti, joten normaalia kovemmat sääolosuhteet haastavat osaltaan talousarviossa pysymistä.

Tilapalvelut

Tilapalveluiden toiminnassa on näkynyt yleinen kustannustason nousu. Esimerkiksi Pajulan koulun liikuntasalin julkisivun korjausurakka siirrettiin kilpailutuksen jälkeen vuodelle 2024. Saadut tarjoukset ylittivät varatut määrärahat merkittävästi.

Sisäilma-asiat ovat olleet esillä kaupungin organisaatiossa pitkään ja lautakunta onkin jo aiemmin todennut, että selkeä ja järjestelmällinen toimintamalli on edesauttanut ongelmakohteiden hoitamista. Uusi sisäilma-asiantuntija on aloittanut tehtävässään huhtikuussa 2023. Sisäilmatutkimuksia tehdään edelleen säännöllisesti useissa kohteissa. Samalla on arvioitu myös jo tehtyjen korjaustoimenpiteiden onnistumista esimerkiksi Ylhäistentien kiinteistön osalta.

Tilapalvelut toteuttaa vuosittain useita lämmitysjärjestelmämuutoksia öljylämmityksistä maalämpöjärjestelmiin. Henkilöstöressurssien riittävyys palvelualueella haastaa toimintaa ja uhkana on, että resurssivajaus tulee vaikuttamaan myös kiinteistöjen korjaamiseen ja kunnossapitoon. Tämä on huolestuttavaa erityisesti siitä näkökulmasta, että kiinteistön korjausvelkaa on jo ennestään kertynyt.

Kiinteistöjen huolto, niihin liittyvät kirjaukset ja vaadittavat korjaukset tulee hoitaa ajallaan. Tarkastuslautakunta muistuttaa käytännön riskienhallinnasta: tilojen lukituksesta, erilaisten valvontalaitteiden käyttömahdollisuuksista ja yleisestä huolellisuudesta tilojen käytössä sekä säännöllisestä valvonnasta.

 Jatkossa tilojen suhteen tulee tehdä rohkeasti ratkaisuja käytössä olevista kiinteistöistä ja tehdä tarvittavia päätöksiä esimerkiksi myynneistä tai purkamisesta.

Vastine:

Asia on jatkuvasti työn alla. Tilapalvelut on laatimassa pitkän tähtäimen tilaohjelmaa, jossa otetaan kantaa jokaiseen Tilapalveluiden hallinnoimaan rakennukseen. Ohjelma valmistuu vuoden 2024 loppuun mennessä.

Ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelut

Kaupunginhallitus on aiemmin päättänyt, että puhtaanapitopalveluiden yksi kohde pilotoidaan kilpailuttamalla. Tämä toteutettiin vuonna 2023 ja pilottikohteena hankkeessa oli Ollikkalan koulu ja sen ohessa toimivat päiväkotitilat. Ulkoisen palveluntuottajan toimiessa kaupungin kiinteistössä tulee tilaajan huolehtia sopimuksen laadunvalvonnasta ja -hallinnasta.

 Tällaisten kokeilujen toteuttaminen on kannatettavaa ja niistä saatuja kokemuksia pitää arvioida ja hyödyntää jatkossa. Kokeilun tulokset tulee käydä laajasti läpi ja tiedottaa niistä.

Vastine:

Kaupunginhallituksen päätöksestä puhtaanapidon yhden kohteen ostopalvelupilotoinnista käynnistettiin kilpailutus. Pilotoinnin kohteeksi valikoitui Ollikkalan koulu ja kilpailutuksen kautta palvelun tuottajaksi valikoitui Arkea Oy.

Arkea Oy aloitti palvelun tuottamisen tammikuussa 2024. Ravitsemus- ja puhtaanapitopalveluiden henkilöstön keskuudessa pilotointi aiheutti huolta mm. pilotoinnin hallinnasta sekä sopimuksen valvonnasta. Henkilöstöllä ei ollut kokemusta kyseisistä tehtävistä eikä tarpeeksi varattuja henkilöstöresursseja. Puhtaanapidon ostopalvelupilotoinnin arjen palvelulaadun valvojana toimi Ollikkalan koulun henkilökunta. Tarjouskilpailun voittaneelle puhtaanapitopalvelun tuottajaksi valikoituneelle palveluntuottajalle jouduttiin vuoden 2024 kuluessa esittämään reklamaatioita kuukausittain liittyen puhtaanapitopalvelun laatuun ja tuloksiin. Vuoden 2024 aikana kirjallisia reklamaatioita tehtiin useita. Ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelut esittävät kaupungin jatkossa huomioivan ostopalveluhankinnoissa sopimuksen laadunvalvonnasta ja -hallinnasta, ns. ostamisesta vastaavan henkilöstön riittävät henkilöstöresurssit.

Ravitsemispalveluiden toiminnassa tapahtui merkittäviä muutoksia, kun Varhan kautta Kaarea Oy:lle siirtyi henkilökunnasta 34 työntekijää sekä kolme valmistuskeittiötä ja kolme palvelukeittiötä.

Ravitsemis- ja puhtaanapitopalveluissa poissaolomäärät ovat jatkuneet miltei entisenlaisina. Vallitsevan työvoimapulan aikana sijaisten saaminen on haasteellista ja se aiheuttaa osaltaan myös taloudellisia paineita.

Liikennepalvelut

Liikennepalvelut toimivat ilmasto- ja ympäristöohjelman mukaisesti, kun joukkoliikenteen uuden sopimuskauden myötä toimeenpantiin puhdasajoneuvodirektiivin päästövaatimukset ja myös oppilaskuljetuksissa vapautuneiden paikkojen käyttöä tehostettiin.

Liikennepalveluissa matkamäärät kasvoivat kaikilla osa-alueilla: Paikku (+12,4 %), palveluliikenne (+5,6, %), KELA:n koulumatkatukiliput (+16,4 %). Positiivista kokonaisuudessa on, että uudet matkustajat ovat olleet ns. itsemaksavia eli muita kuin kaupungin kustantamia koulumatkalaisia.

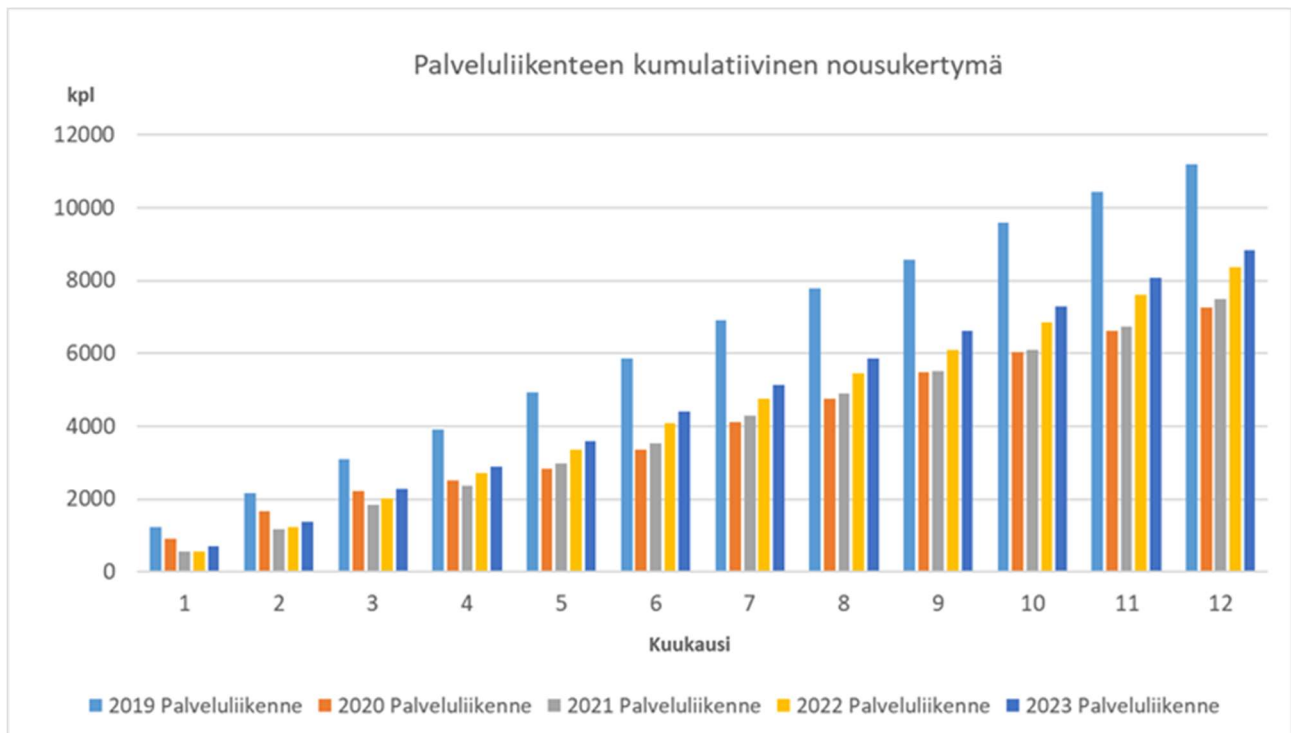
 Liikennepalveluiden kasvaneet käyttäjämäärät ovat erittäin positiivinen asia.

Salon kaupungin palveluliikenne eli niin sanottu kutsuliikenne on kaikkien kuntalaisten ja kesäasukkaiden käytössä. Palveluliikenteellä tarjotaan mahdollisuus päästä asioimaan kaksi kertaa viikossa 3,30 euron hintaan. Palvelualue kattaa laajasti koko Salon alueen.

 Tällaisella palvelulla turvataan viikoittainen asiointimahdollisuus Salon kaikilta alueilta. Palveluliikenteen palvelua tulee markkinoida aktiivisesti ja näkyvästi tiedottaa siitä, että palvelu on jokaisen salolaisen ja kesäasukkaan käytössä.

Vastine:

Markkinointiin on panostettu ja palveluliikennettä on esitelty myös kaupunkitiedotteessa. Lisäksi palveluliikennettä on tehty tunnetuksi yhteistyössä Varhan kanssa, joka ohjaa aktiivisesti kuljetuspalvelua tarvitsevia asiakkaitaan palveluliikenteen käyttäjiksi. Liikennepalvelut on ollut myös esittelemässä palveluliikennettä seniorimessuilla.

Kuvassa viiden vuoden osalta palveluliikenteen nousumäärät.

Syyskaudella 2023 myönnettiin lisärahoitus joukkoliikennekokeilun iltalinjalle. Kuntalaiset ovat ottaneet uudistuksen tyytyväisenä käyttöön. Ilta- ja viikonloppuvuorojen lisääminen osaltaan tukee Lapsiystävällisen kunnan toimintaa.

Kaupungin strategisena tavoitteena on kehittää joukkoliikennettä. Kehittämistyötä on tehty toteuttamalla erilaisia kokeiluja palvelujen tuottamiseen.

 Tehtyjen kokeilujen perusteella tulee tehdä päätöksiä, missä mittakaavassa Salossa joukkoliikennettä toteutetaan.

Vastine:

Liikennepalvelut yhtyy tarkastuslautakunnan huomioon palvelutasopäätöksen tärkeydestä. Poliittinen linjaus Salon joukkoliikenteen palvelutasosta on välttämätön ennen seuraavan joukkoliikenteen kilpailutuksen valmistelua, joka on käynnistettävä vuoden 2025 alussa. Päätöksenteon pohjaksi liikennepalvelut on teettänyt pysäkkiverkko- ja kääntöpaikkaselvityksen ja kokoaa päivitettyä matkustustietoa linjoittain.

Liikennepalvelut vastaanottaa toistuvasti salolaisilta palautetta Paikun kehittämiseksi, mutta toimenpiteitä ei voida nykyisessä määräraha- ja palvelutasokehyksessä toteuttaa. Matkustajakyselyjen perusteella Paikun kehittämistarpeet kohdistuvat nimenomaan Paikun palvelutason ja liikkumistarpeiden kohtaamattomuuteen. Sen sijaan lippuhinnoittelua pidetään edullisena. Paikun käynnistymisestä saakka palautetta on tullut ilta- ja viikonloppuvuorojen tarpeesta, jotta Paikku palvelisi niin lasten ja nuorten harrastusmatkoilla kuin vuorotyöläisten työmatkustuksessa. Nykyinen kalustomäärä aiheuttaa sen, että matkustus toimii sujuvasti ainoastaan keskustaan. Tiheämpi vuorotarjonta keskustassa ruuhka-aikana edistäisi jatkoyhteyksien toimivuutta kaupungin läpi esimerkiksi toisen asteen oppilaitokseen kuljettaessa.

Salolaisen mittakaavan joukkoliikennettä pohdittaessa liikennepalvelut pitää tärkeänä sitä, että jatkossa lippuhinta-alennusten ja ylimääräisten kesälinjojen sijaan Paikun kehittämisessä keskitytään palvelutason optimointiin siten, että kaupunkistrategian mukaisesti kuntalaisille voidaan kestävän talouden -periaate huomioiden turvata sujuvat yhteydet työhön ja palveluiden pariin joukkoliikenteellä – myös iltaisin ja viikonloppuisin.

Kehittämisen-, elinkeino- ja työllisyyspalvelut

Työllisyyden kuntakokeilua haastoi syksyllä alueen heikentynyt työllisyystilanne ja asiakasmäärien selvä kasvu. Samoin tilapäisen suojelun piirissä olevien ukrainalaisten työnhakijoiden siirtyminen kuntakokeilun asiakkaaksi vaati osaltaan lisäresursseja.

TE-palveluiden uudistus on merkittävä kuntien toiminnan kannalta tulevana vuosina. Uudistuksen positiivinen mahdollisuus on, että kunta pystyy aiempaa paremmin vaikuttamaan alueensa työllisyyteen ja palvelutarjontaan. Uudistuksen etenemistä tulee arvioida tarkasti. TE-uudistuksen valmistelu on työllistänyt organisaatiota jo pitkään. Näiden kustannusten osoittaminen ja varmistaminen, että ne korvataan kunnille, on tärkeää.

7.3 Opetuslautakunta

- Opetuslautakunnan alaisista toiminnoista olevat kirjaukset toimintakertomuksessa ovat niukat, joten niihin perustuen arvioinnin suorittaminen on ollut haasteellista. Kirjauksissa ei ole juurikaan kerrottu toteutuneista riskeistä ja niiden mahdollisesta vaikutuksesta palvelutuotantoon. Jatkossa tulee saada kattavampia kuvauksia toiminnasta.

Vastine:

Opetuslautakunnan alaisten toimintojen osalta tullaan jatkossa kuvaamaan palvelualueittain strategian painopisteet ja miten ne yhdistetään palvelualueen jokapäiväiseen toimintaan. Palvelualueiden merkittävimpien riskien raportointia tullaan selkiyttämään ja yhteneväistämään. Syntyneiden lasten määrä on vähentynyt viime vuosina. Tämä vaikuttaa suoraan tuleviin oppilasmääriin. Vuoden 2024 syksyllä aloittavien koululaisten määrä on noin 100 oppilasta enemmän kuin vuonna 2030 koulutiensä aloittavien oppilaiden määrä. Oppilasmäärään vaikuttaa toki syntyvyyden lisäksi myös esimerkiksi maahanmuutto. Kokonaisuutena arvioiden kyseessä on kuitenkin merkittävä oppilasmäärän muutos, joka haastaa pohtimaan palvelutuotantoa ja kouluverkkoa.

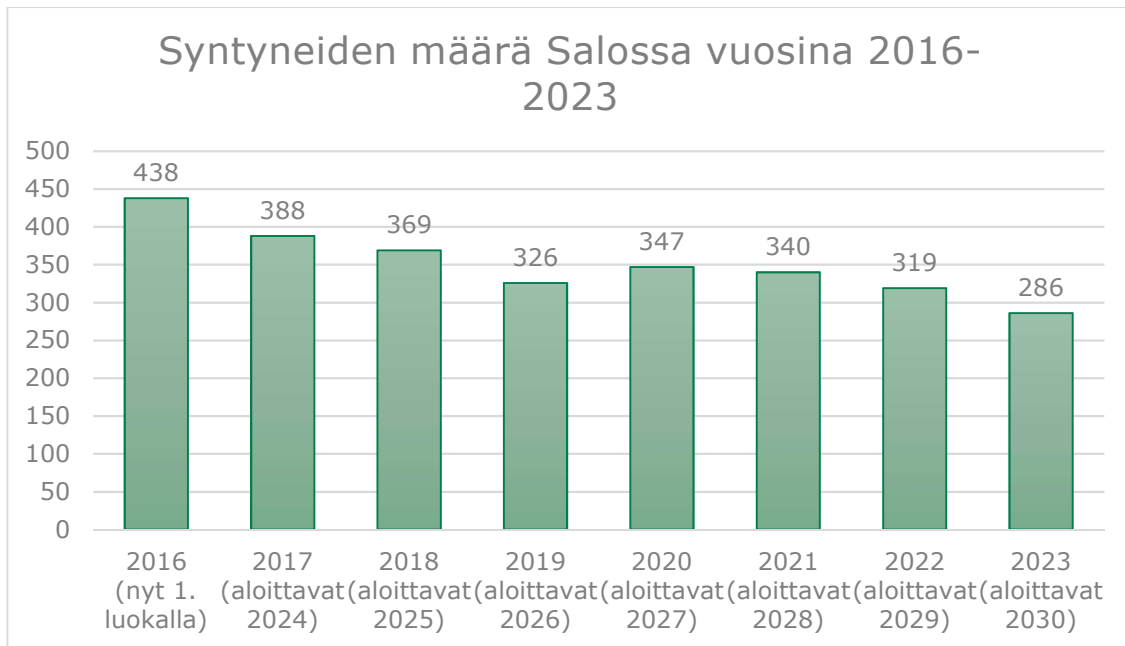
Syntyneiden lasten määrä on vähentynyt viime vuosina. Tämä vaikuttaa suoraan tuleviin oppilasmääriin. Vuoden 2024 syksyllä aloittavien koululaisten määrä on noin 100 oppilasta enemmän kuin vuonna 2030 koulutiensä aloittavien oppilaiden määrä. Oppilasmäärään vaikuttaa toki syntyvyyden lisäksi myös esimerkiksi maahanmuutto. Kokonaisuutena arvioiden kyseessä on kuitenkin merkittävä muutos, joka haastaa pohtimaan palvelutuotantoa ja kouluverkkoa.

- Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kouluverkkoa tulee tarkastella tarkoituksenmukaisuus näkökulmasta.

Vastine:

Kaupunginvaltuuston 24.2.2020 § 13 hyväksymän oppimisympäristöselvityksen toimintaperiaatteet, kaupungin strategia ja arvot tulee olla yhtenäiset eikä niissä saisi olla tulkinnanvaraisuutta. Oppimisympäristöselvityksen ja strategisten linjausten

ristiriitaisuus muodostavat haasteen. Kouluverkon tarkastelu tulisi tehdä kokonaisuutena eikä yksittäinen koulu kerrallaan.

Hankerahoitus

Vuoden 2022 arviointikertomuksessa esitettiin, että hankerahoituksen hakua ja hallinnointia koordinoitaisiin kaupunkitasoisesti. Sivistyspalvelut on vastineessa todennut, että hankkeiden koordinoinnissa ja kokonaishallinnoinnissa edellytetään vahvaa palvelualueen substanssiosaamista eikä hankkeiden koordinointia kaupunkitasoisesti nähdä tarpeellisena.

- Sivistyspalveluissa hankkeiden määrä on melko laaja, joten riittävän henkilöstön varmistaminen hankehallinnointiin on tärkeää.

Vastine:

Opetuspalveluissa on 5.8. aloittanut kasvatuksen ja opetuksen koordinaattori, jonka tehtäviin kuuluu opetuksen hankkeiden koordinointi. Näin ollen henkilöstöresurssit arvioidaan hankehallinnoinnissa riittäviksi.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa on selvitetty asiakkaiden tyytyväisyyttä kyselyllä. Tulokset ovat positiivisia ja niiden mukaan huoltajat ovat tyytyväisiä varhaiskasvatuspalveluihin ja lapset viihtyvät varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuspaikkojen pihoille kaivattiin monipuolisuutta. Lisäksi kehittämiskohteeksi on otettu tiedonsiirron lisääminen varhaiskasvatukseen ja kodin välillä.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain tulorajojen korotukset 1.3.2023 laskivat asiakasmaksuja ja niitä saatavia asiakasmaksutuottoja noin 32 prosenttia. Tähän ei oltu ennakolta varauduttu.

Tarkastuslautakunta on aiemmassa arviointikertomuksessa nostanut nuorisopalveluiden osalta esiin hankkeiden merkittävän määrän ja sen, miten iso joukko henkilöstöstä on palkattu hankkeiden avulla. Varhaiskasvatuksessa on raportoitu vuoden 2023 hankkeita olleen

kahdeksan ja henkilöstöä yhteensä 28. Hankkeiden kokonaiskustannukset ovat olleet 1,6 miljoonaa euroa ja hankerahoittajan kautta niihin on kohdistunut rahoitusta 1,2 miljoonaa euroa eli kaupungin rahoitus hankkeisiin on ollut noin 0,4 miljoonaa euroa. Hankkeiden omarahoitusosuus vaihtelee 20 ja 50 prosentin välillä.

- Hankkeiden hallinnointi vaatii merkittävän työpanoksen sisällöllisesti ja henkilöstöhallinnollisesti. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että hankkeissa toteutettu toiminta saadaan soveltuvilta osiltaan jalkautettua yksiköiden normaaliin toimintaan.

Vastine:

Varhaiskasvatusjohtaja hoitaa palvelualueensa hankkeiden hallinnoinnin, johon kuuluu hankeanomusten sisällöllinen laatiminen, hankkeen hallinnollinen koordinointi ja arviointi sisältäen mm. talouden seurannan sekä hankkeen päättyessä sen raportointi. Osa henkilöstöhallinnosta on hajautettu päiväkodin johtajille. Hankkeiden, joissa on ollut mahdollista palkata hankevaroin erillinen hankkeen sisältöä koordinoiva työntekijä, on hankkeen jalkauttaminen onnistunut parhaiten.

Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatukseen osallistumisaste on noussut ja uudet hakijat ovat pääsääntöisesti pieniä lapsia. Tämä aiheuttaa lisäresurssitarvetta niin henkilöstössä kuin tilojenkin suhteen. Tarkastuslautakunta on pohtinut, onko kyseessä riski vai mahdollisuus, joten asiakokonaisuutta tulee avata enemmän.

Vastine:

Nykyisessä hallitusohjelmassa korostetaan lasten osallistumisasteen nostamista muiden pohjoismaiden tasolle. Salossa olemme edenneet positiivisesti hallitusohjelman suuntaisesti. Varhaiskasvatuksessa olevista lapsista 1-2-vuotiaita on tällä hetkellä 43% ja luku on noususuhdanteiden. Pienten lasten korkea määrä vaatii enemmän henkilöstöä ja asettaa tiloille erityisvaatimuksia. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä kolmea varhaiskasvatuksen tehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Päiväkotiryhmässä yhtä työntekijää kohden voi olla enintään neljä alle kolmevuotiaasta lasta tai seitsemän yli kolmevuotiaasta lasta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että alle kolmevuotiaiden lapsiryhmän koko on 12 lasta ja yli kolmevuotiaiden lapsiryhmän koko on 21 lasta. Perhevapaauudistus aikaisti lapsen subjektiivista oikeutta aloittaa varhaiskasvatus 9 kuukauden ikäisenä. Perheiden taloudellinen tilanne ja yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat huoltajien mahdollisuuteen jäädä kotiin hoitamaan lastaan. Varhaiskasvatuslain mukaan lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja huoltajat tekevät päätöksen varhaiskasvatuksen aloittamisen ajankohdasta.

Henkilöstöraportissa on kerrottu varhaiskasvatuksen sijaispoolin laajennuksesta ja sosionomien hyödyntämisestä, jotta varajohtajien työpanosta voidaan suunnata aiempaa enemmän päiväkodin johtajan tukemiseen. Varhaiskasvatuksen raportoinnissa ei vielä ole ollut tarkempaa tietoa toimenpiteiden vaikutuksista. Näistä tulee raportoida myöhemmin.

Vastine:

Sijaispooliin on palkattu kevään 2024 aikana varhaiskasvatuksen lastenhoitajia ja varhaiskasvatuksen sosionomeja. Varhaiskasvatuksen sosionomit työskentelevät yksiköissä vapauttaen päiväkodin varajohtajan lapsiryhmätyöstä 1-2 päivänä viikossa. Päiväkodeissa kehitetään jaetun johtajuuden mallia, jolloin sekä päiväkodinjohtajalla että varajohtajalla on selkeä työnjako hallinnollisissa tehtävissä.

Perusopetus ja lukio

Keväällä 2023 tehtiin kaupunginvaltuustossa päätös Meri-Halikon koulun lakkauttamisesta Vartsalan itsenäisenä kouluyksikkönä ja siirtämisestä Mustamäen koulun alaisuuteen lukuvuoden 2023 alusta. Päätökseen liittyi, että vuosiluokille 1-2 hankitaan vuokrattava moduulirakennus päiväkodin viereiselle tontille. Moduulissa on tilat yhdelle opetusryhmälle. Oppilasennusteen mukaan lukuvuonna 2024-2025 ryhmässä on kuusi oppilasta.

- Päätöksenteon yhteydessä tehtiin lapsivaikutusten arviointia ja kuultiin kuntalaisia hyvällä tavalla.

Kaupunginvaltuuston 24.2.2020 § 13 hyväksymässä oppimisympäristöselvityksessä on päätetty menettelytavat väistötilarpeisiin ja oppilasmäärän seurantaan koulun jatkamisen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa. Meri-Halikkaa koskevassa päätöksessä poikettiin osin oppimisympäristöselvityksessä päätetyistä linjauksista. Päätöstä osaltaan tuki strategiassa olevat linjaukset Elävistä ja yhteisöllisistä kylistä, jota koulun säilyttäminen alueella selkeästi tukee.

- Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että yksittäiset päätökset, luovat osaltaan epävarmuutta ja tilaa aina uusille avauksille ja tarpeille kouluverkon suhteen.

Vastine:

Meri-Halikon koulua koskevassa päätöksenteossa poikettiin kaupunginvaltuuston 24.2.2020 § 13 hyväksymästä oppimisympäristöselvityksestä. Osana selvitystä linjattiin, että koulun sisäilmahaasteiden yhteydessä ensisijaisesti tarkastellaan oppilaiden sijoittamista toiseen kouluyksikköön. Meri-Halikon päätöksenteon yhteydessä tästä linjauksesta poikettiin osittain. 3.-6. luokkalaiset sijoitettiin Meri-Halikon koulun lakkauttamisen yhteydessä Mustamäen kouluun. 1.-2. luokkalaisille perustettiin oma Vartsalan opetusyksikkö Mustamäen koulun alaisuuteen. Tämä ratkaisu oli oppimisympäristöselvityksen jälkeen kaupunginvaltuuston 12.12.22 § 106 hyväksymän strategian mukainen. Strategiassa on linjaus elävistä ja yhteisöllisistä kylistä. Näiden edellä mainittujen oppimisympäristöselvityksen ja strategian linjausten voidaan katsoa olevan osittain ristiriitaisia.

Tarkastuslautakunta oli vuosittaisella katselmuskierroksellaan keväällä 2024 tutustumassa Salon lukion toimintaan ja siihen, millaisena salolaisten nuorten hyvinvointi näyttäytyy siellä.

Oppilashuollon palveluita on Salon lukiossa tarjolla oppilaille hyvin. Haasteena on tiedonkulku, sillä oppilashuoltohenkilökunta on Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palveluksessa ja näin ollen on tulkittu, etteivät he voi entiseen malliin hyödyntää järjestelmissä olevia tietoa suoraan. Tarkastuslautakunta toteaa, että Salon seudun koulutuskuntayhtymässä oppilashuollon toiminta oli tältä osin sujuvampaa.

Oppilaskunnan toiminta Salon lukiossa on aktiivista ja nuoria on saatu hyvin osallistettua mukaan. Lukion opintotarjonta on monipuolinen ja jatko-opinnot on mahdollista hyvin ottaa huomioon lukio-opintojen aikana.

Lukiossa tehdään kouluterveyskyselyjä opiskelijoille. Opiskelijoiden vastausten perusteella välittyy melko hyvä kuva lukioikäisten hyvinvoinnista, sillä esimerkiksi yli 91 prosenttia pojista on vastannut olevansa tyytyväinen elämäänsä. Tytöistä lähes 70 prosenttia on vastannut olevansa tyytyväinen. Huomioitavaa on, että perinteisesti huonommassa asemassa oleviksi koetut pojat ovat lukiossa varsin hyvässä asemassa, sillä esimerkiksi uupumuksen kokemuksia heillä on kyselyn mukaan melko vähän (8 %).

Päihteiden käyttö lukioikäisillä on kyselyn mukaan melko maltillista, vaikka uusina muotoina suositaan ovat merkittävästi nostaneet sähkösavukkeet ja nikotiinipussit.

Kyselyssä käy myös ilmi, että 37 prosenttia lukiolaisista ei syö aamupalaa arkiamuisin. Tähän liittyen lukiossa oli kokeiluna aamupalan tarjoilu ja se sai koululla hyvään vastaanoton ja muodosti samalla yhteisöllisen kohtaamisen.

 Kokeilun jatkumahdollisuuksia tulee selvittää, sillä siitä saadut kokemukset olivat hyviä.

Vastine:

Lukion aamupalakokeilu sai opiskelijoilta hyvän vastaanoton. On kuitenkin huomioitava, että yläkoululaisilla on vastaavia haasteita pitkien koulumatkojen ja koulupäivien kanssa. Näin ollen asiaa on tarkasteltava sekä lukiokoulutuksen että yläkoulujen näkökulmasta. Esitys yläkoululaisten ja lukiolaisten aamupalasta tuodaan päätöksentekoon talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Lukiokoulutuksen opiskelijamäärän osalta on raportoitu, että opiskelijamäärän laskulla on vaikutusta tulevaisuudessa opetuksen järjestämiseen ja henkilöstön työhön. Tämä on tosiasia, joka on ennakoitavissa tilastotietojen valossa oppilasmäärien laskiessa. Kyseessä on suunnittelukysymys, joka tulee ennakoida niin henkilöstöressurssien kuin tilojen suhteen.

Musiikkiopisto

Musiikkiopiston opiskelijamäärä on pysynyt vakaalla tasolla. Musiikkiopiston toiminta on ollut aktiivista alueella, sillä esimerkiksi konsertteja on järjestetty yli 60.

Nuorisotoimi

Nuorisopalvelut on määritellyt toimintakertomuksessa riskeiksi ja epävarmuustekijöiksi rekrytointihaasteet ja henkilöstön vaihtuvuuden sekä henkilöstön osaamisen kehittämisen nuorten palvelutarpeiden mukaisesti.

Nuorisopalveluiden projekteissa työskenteleviä henkilöitä on 10 ja hankkeiden kokonaiskustannukset 0,6 miljoonaa euroa, johon ulkoista rahoitusta on tullut 0,4 miljoonaa euroa. Nuorisopalveluissa merkittävä määrä henkilöstöä työskentelee projektirahoituksella.

Vuoden 2022 arviointikertomuksen vastineissa on todettu, että nuorisopalveluiden toimintaa tulee arvioida kokonaisuutena. Hankerahoitus mahdollistaa toimintojen kehittämisen ja uusien toimintatapojen kokeilun sekä vakiinnuttamisen osaksi nuorisopalvelujen toimintaa. Tarkastuslautakunta toteaa, että hankerahoitus on selkeästi tapa toimia ja osa kehittämistä palvelualueella.

Tarkastuslautakunta oli vuosittaisella katselmuskierroksella keväällä 2024 tutustumassa Nuorisotila Steissin toimintaan. Nuorisopalveluiden päällikkö vaihtui vuoden 2023 aikana. Nuorisopalveluiden toiminnalle on asetettu selkeät tavoitteet ja niille mittarit. Toiminta oli järjestelmällistä ja suunnitelmallista. Tarkastuslautakunta on aiemmissa arviointikertomuksissa nostanut esiin päällikön sijaistarpeen. Positiivista oli havaita, että esihenkilötyöhön oli nimetty toinen henkilö ja näin sijaisjärjestely on hoidossa sekä esihenkilön alais määrä aiempaa hallittavampi.

 Tulevana kesänä nuorille suunnattu toiminta jatkuu läpi kesän ilman taukoja.

Nuorille suunnattuja kerhoja on runsaasti ja toimintaa on tarjolla laajasti kaupungin eri koulujen yhteydessä.

Nuoret pääsevät vaikuttamaan itse järjestettävään kerhotarjontaan, joten se on heidän toiveidensa mukaista.

8. Vuoden 2023 arviointikohteet

8.1 Rakennus- ja ympäristölautakunta

Rakennus- ja ympäristövalvonta

Rakennuslaki uudistuu vuoden 2025 aikana ja siihen on valmistauduttu kouluttautumalla ja perehtymällä. Uudistus vaikuttaa siirtyvän aiempaa enemmän jälkikäteisvalvonnan puoleen, jolloin on tärkeää, että ohjeistusta ja neuvontaa on tarjolla, koska toiminnan säännösten mukaisuutta ei varmisteta lupaprosessissa ennakoon.

Sähköisiä palveluja on kehitetty hyvin rakennusvalvonnan Lupapisteen osalta. Toiminta tehostaa tarkastustyötä ja huolehtii aiempaa kattavammin dokumentoinnista. Lisäksi annettu ohjeistus on todennettavissa kirjallisesti järjestelmässä.

Ympäristönsuojelu

Salon kaupungissa on laadittu ilmasto- ja ympäristöohjelma. Ohjelman heikkoudeksi on jäänyt se, että se koskee vain Salon kaupunkia eikä siis sisällä alueen muita toimijoita. Näin ollen esimerkiksi hiilineutraaliustavoitteeseen pääseminen on käytännössä mahdotonta, koska se tarvitsee aktiivisesti toimintaan mukaan paikallisia yrityksiä ja teollisuutta. Ohjelmalle ei ole määritelty seurantaryhmää, joten tavoitteiden toteutumisen varmistaminen jää osin vajaaksi.

Vastine:

Kaupungin ilmastotyö on keskitetty tammikuun 2024 alussa toimintansa aloittaneelle elinvoimapalveluiden toimialalle, jonne on palkattu kestävän kehityksen koordinaattori vuoden 2025 loppuun saakka. Koordinaattorin tehtäviin kuuluu kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelman päivityksen valmistelutyöt sekä ohjelman seurannan kehittäminen. Ohjelman päivitystyö ajoittuu vuodelle 2025 ja siinä pyritään huomioimaan eri kehitysnäkökulmat kattavasti, jotta uuden ohjelman myötä voitaisiin päästä sille asetettuihin konkreettisiin tavoitteisiin. Ohjelman seuranta on tarkoitus kehittää siten, että se liittyisi entistä tiiviimmin Salon kaupunkistrategiassaan vuodelle 2030 asettamien tavoitteiden seurantaan ja integroituisi kattavammin kaupungin eri toimialoille.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että palvelualueen tulee rohkeasti laatia omia esityksiä ja kehittämisajatuksiaan päätöksentekoon sekä perustella kattavasti niiden tarpeellisuus. Panostuksia saadaan, kun niitä esitetään toistuvasti ja perustellusti niin, että käy selkeästi ilmi päämäärä, mihin pyritään. Esimerkiksi ympäristönsuojelu on todennut alueen vesistöjen tilan tarkkailuun ja suojeluun olevan tarvetta. Näiden toimien toteuttamiseen tulee aktiivisesti esittää rahoitusta ja toimia.

Vastine:

Salon vesistöjen tarkkailusuunnitelma on tekeillä ja sitä valmistelee ympäristönsuojelusuunnittelija. Jo tänä vuonna otetaan suunnitelmallisesti näytteitä

Halikonlahteen johtavista joista ja puroista ja ensi vuoden talousarvioon ehdotetaan lisäystä vesinäytteiden ottoon varattuun määrärahaan.

Ympäristönsuojelu on mukana useiden pienten hankkeiden toteutuksessa. Pohdittavaa on, ovatko pienet hankkeet tarkoituksenmukaisia vai kannattaisiko panostaa johonkin laajempaan kokonaisuuteen.

Vastine:

Pienet hankkeet ovat tuottaneet suuria tuloksia, joten niihin ehdottomasti kannattaa osallistua myös jatkossa. Tänä vuonna on alkanut Halikonlahti-hanke, joka toivottavasti on ensimmäinen isompien hankkeiden sarjassa, joilla on tarkoitus parantaa Halikonlahden ja sen valuma-alueen tilaa. Kehitteillä on muitakin ympäristönsuojelun ja kaupungin omia hankkeita ja tässä suurta edistystä on tuonut ympäristönsuojelusuunnittelijan virka, joka hyväksyttiin vuoden 2024 talousarviokäsittelyssä. Ilman tätä virkaa isompien hankkeiden suunnittelu olisi mahdotonta.

Työntekijöiden sijaisten määrittelemineen on tärkeää erityisesti pienissä yksiköissä, joissa toiminta on lakisääteistä ja pienellä henkilöstöresurssilla toiminta on muodostunut sellaiseksi, että yksi asiantuntija hoitaa itsenäisesti omaa tehtävää.

Työnkierto ja sijaisuusjärjestelyjen hoitaminen esimerkiksi nimetyillä työpareilla on tärkeää toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi myös tilanteissa, joissa varsinainen viranhaltija on estynyt hoitamasta tehtävää.

Vastine:

Asia on jatkuvasti kehityksen alla ja monille toiminnoille on saatu luotettava sijaisjärjestely. Kehitettävää on edelleen ja haasteena on suuri työmäärä, mikä vaikeuttaa ajan löytämistä uuden opetteluun. Asiaa on ratkottu muodostamalla tiimejä, joiden jäsenet keskenään vaihtavat tietoja ja ovat tietoisia toistensa tehtävistä. Tiimien toimintaa on kuitenkin tehostettava ja tähän panostetaan jatkossa enemmän.

Ympäristöterveydenhuolto

Pienet yksiköt, jotka hoitavat lakisääteistä tehtävää ovat tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan joustaneet ja hoitaneet tehtäviään parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden käytettävissä olevat resurssit. Työnantajan tulee huomioida jaksamisen rajat ja perustelluista esityksistä huolehtia resurssilisäyksistä yksiköiden toiminnan varmistamiseksi.

Tarkastuslautakunta on suorittamissaan kuulemisissa todennut, että lähiesimiehen työ erilaisten vaatimusten ja paineiden keskellä on erittäin vaativaa. Lähiesihenkilölle tulee suunnata tukea ja ohjeistusta siitä, miten yksiköissä pystytään noudattamaan ja toteuttamaan Salon kaupungin antamia ohjeistuksia ristiriitaisista vaatimuksista huolimatta. Muistettava on, että esihenkilöllä on direktio-oikeus työyksikössä, jotta yksikön toiminta noudattaa yhteisiä pelisääntöjä.

Ympäristöterveydenhuollossa ei ole toimivaa esihenkilön sijaisjärjestelyä ja tämä tilanne on ollut jo vuosia. Tänä aikana on lisäksi alaisten määrä yksikössä lisääntynyt. Esihenkilön tehtäväkenttä on laaja ja järjestelmä erittäin haavoittuva. Yksikön sisällä on eri kokonaisuuksia, kuten elintarvikevalvonta, terveydensuojelu ja eläinlääkintähuolto.

- Tarkastuslautakunta ottaa poikkeuksellisesti kantaa yksikön operatiiviseen toimintaan ja esittää, että tilannetta tulee tarkastella esimerkiksi tiiminvetäjien perustamiseksi. Näin helpotettaisiin esihenkilön työtä ja mahdollistettaisiin asianmukaiset sijaisuusjärjestelyt.

Vastine:

Ympäristöterveydenhuollon esihenkilötyötä helpottavien järjestelyiden tarve huomioidaan vuoden 2025 talousarviovalmistelussa.

Yksikössä tehty laatutyö on ollut hyvää ja siitä on myös valtakunnallisesti palkittu. Yksikössä käytössä oleva Laatunet laadunhallintajärjestelmä yhtenäistävät toimintatapoja ja helpottavat esimerkiksi uuden henkilöstön perehdytystä. Vuosittain tehtävien auditointien kautta saadaan kehittämisehdotuksia, joiden avulla parannetaan työn sujuvuutta. Hyvillä työkaluilla tuetaan yksikön toimintaa ja kehittämistä. Tämä korostaa entisestään sitä, että koko kaupungin osalta tiedolla johtamisen työkalujen tulee olla kunnossa.

Palvelualueella työvoiman saatavuus ja rekrytointiongelmien ovat valtakunnan tasoinen ongelma. Tähän on osittain helpotusta tuonut toiminta-alueen laajentuminen, jolloin resursseja on paremmin käytettävissä. Tarkastuslautakunta toteaa, että toiminta-alueiden yhdistymisiin tulee suhtautua positiivisesti niiden tarjoamien mahdollisuuksien vuoksi. Muutos ei ole aina uhka.

Tuulivoima-asiat ja niihin liittyvien valitusten ja yhteydenottojen käsittely on työllistänyt yksikössä kohtuuttomasti ja jatkunut lähes taukoamatta vuodesta 2015. Asia vaikuttaa myös henkilöstön työssä jaksamiseen. Tässä on konkreettisesti havaittavissa, miten uuden asian käsittely, lainsäädäntö ja asian hoitaminen on haasteellinen kokonaisuus niin alueen asukkaille kuin asiaa valmisteleville viranhaltijoille.

Maaseutupalvelut

Salo on viljatuloiltaan Suomen suurin maaseutukaupunki, jossa maaseutuelinkeinoilla on kokonaisuudessaan merkittävä taloudellinen vaikutus. Maaseutupalveluiden tavoitteet tukevat maaseutuelinkeinon toimeentulon mahdollisuuksia ja ylläpitävät osaltaan Salon elinvoimaisuutta. Aktiivinen, asiakaslähtöinen palvelutavoite on myös strategiatavoitteiden mukainen. Asiakkaille järjestetään myös laajasti koulutusta ja ohjeistusta tukijärjestelmistä ja -hauista ja koulutuksiin osallistutaan aktiivisesti.

- Maatalouden ja siihen liittyvien rinnakkaiselinkeinojen merkittävyyttä on Salon kaupungissa hyvä korostaa viestinnässä ja markkinoinnissa. Salossa on vielä paljon potentiaalia hyödynnettäväksi tällä saralla.

Vastine:

Maaseutupalveluiden työ muodostuu pääosin lakisääteisistä peltoviljelyyn ja kotieläintuotantoon liittyvistä tukihallinnon tehtävistä. Lisäksi työhön sisältyy hukkakauratarkastuksia, hirvi- ja petoeläinvahinkotarkastuksia ja kaupungin vuokrapeltojen hallinnointia. Tukihallinnon tehtävistä kertyy paljon tietoa maatalousyrittäjien peltoviljelystä ja kotieläintuotannosta. Maatalousyrittäjien sivuelinkeinoista emme saa tietoa, eikä niitä käsitellä maaseutupalveluissa mitenkään. Koska maaseutupalveluilla ei ole tietoa maatalouden rinnakkaiselinkeinoista, maaseutupalveluiden on vaikeaa korostaa niiden merkitystä Salon kaupungissa. Tiedot rinnakkaiselinkeinojen merkityksestä Salossa saamme pääosin Yrityssalosta ja MTK-Varsinais-Suomi ry:ltä. Toimimme parhaamme mukaan yhteistyössä Yrityssalon

kanssa ja pyrimme toiminnallamme avustamaan Yrityssaloa työssään rinnakkaiselinkeinojen mahdollisuuksien kohentamisessa. Lähiruoka on tunnustettu yhdeksi markkinoinnin kärjeksi ja esimerkiksi sekä matkailijoiden että asukkaiden käyttöön on teetetty Yrityssalon hankkeen pohjalta lähiruokakartta sähköisen markkinoinnin tueksi. VisitSalo-verkkosivuilta löytyy oma osio lähiruualle (<https://visitsalo.fi/lahiruoka/>) ja erillistä lähiruoka-artikkelia on hyödynnetty markkinoinnissa (<https://visitsalo.fi/blog/tee-kesan-herkullisin-matka-saloon-lahiruuan-aarreaittaa/>). Iltatorilla 25.7. vietettiin Lähiruokailtaa ja salolaista lähiruokaa on koko kesän ollut saatavilla esimerkiksi Turun Föripuodissa ja Salo on mukana kansallisilla lähiruokapäivillä 7.-8.9.

Yksikössä on käytössä valtakunnallinen Ruokaviraston ohjelma, josta on saatavissa tietoa johtamisen tueksi. On erittäin positiivista, että tietoa on tarjolla ja sitä pystytään näin hyödyntämään.

8.2 Vapaa-ajan lautakunta

Vapaa-aikapalveluiden keskeinen tavoite on palveluiden tuottaminen hyvinvoinnin edistämiseksi kaiken ikäisille salolaisille sekä palveluiden kattava saatavuus ja saavutettavuus. Kaikissa palveluyksiköissä on kirjattu toiminta- ja käyntimäärien kasvua. Kokonaisuutena voi arvioida, että strategian mukainen tavoite on toteutunut hyvin.

Historiallinen museo

Tarkastuslautakunta on toistuvasti kiinnittänyt huomioita museoiden tilakysymyksiin. Tarkoitus on ollut laatia kokonaissuunnitelma museoverkosta, mutta paikallismuseoiden kehittämissuunnitelman päivittämistä ei pystytty jatkamaan vuonna 2023 vähäisistä henkilöstöresursseista ja laajasta työkentästä johtuen. Kehittämissuunnitelman toteuttamista palvelun oston avulla tutkitaan jatkossa.

Asiallisten säilytystilojen hankkiminen on valtionavun edellytys. Tavaroiden säilymistä ja käsittelyä ohjaavat omat säännökset. Yhteisvaraston suunnittelu aloitettiin vuonna 2023 ja sitä jatketaan arkkitehtisuunnittelulla siihen varatuilla investointivaroilla.

- Museoverkon suunnittelu on perusta tulevaisuudelle ja se, ettei asiaa ole pystytty hoitamaan vie pohjaa tulevaisuuden kehittämiseltä.

Vastine:

Paikallismuseosuunnitelman tavoitteena on päivittää Salon museoverkostoa siten, että se vastaa paremmin tämän päivän asiakkaiden tarpeisiin. Verkosto on perintöä kuntaliitosta edeltäneeltä ajalta, jolloin jokaisessa kunnassa oli oma museonsa. Salon kaupunki sai kuntaliitoksen myötä hoidettavakseen 8 paikalliskohdetta. Niiden kokoelmat ovat hyvin samantyyppisiä, perinteistä kansankulttuuria käsittäviä kokoelmia. Kiskon kotiseutumuseo on irrotettu Kisko-seuran hoidettavaksi historiallisen museon kohteista 2021 alkaen, sillä rakennus ja kokoelmat ovat koko ajan olleet Kisko-Seuran omistuksessa, ei kaupungin. Museoverkoston uudistuksessa kehittämiskriteerinä toimii vaikuttavuus. Huomiota kiinnitetään museokohteen kävijämääriin, kokoelmien erityispiirteisiin ja kulttuurihistorialliseen arvoon sekä rakennusperinnön säilyttämiseen. Osassa kohteita rakennusten heikko kunto ja korjausvelan määrä toimivat kriteerinä. Salon historiallisella museolla ei ole riittäviä resursseja ylläpitää kaikkia museokohteita. Uudistuksen tavoitteena on verkoston supistaminen ja kärkikohteiden nimeäminen. Paikallismuseosuunnitelmassa kuullaan sidosryhmiä ja heidän toiveensa pyritään huomiomaan. Kunkin museokohteen tulevalle toiminnalle pyritään löytämään kolme

vaihtoehtoista ratkaisumallia. Paikallismuseouudistukseen liittyvä kuulemisvaihe suoritetaan syksyn 2024 aikana. Uudistussuunnitelma esitellään vapaa-aikalautakunnalle kevään 2025 aikana.

Paikallismuseouudistukseen liittyy olennaisesti Salon museoiden yhteisvarastohanke. Museokokoelmia säilytetään museokohteissa monesti puutteellisissa olosuhteissa. Kokoelmia tuhoutuu kaiken aikaa. Jatkossa arvokkaiden kokoelmien säilyminen halutaan turvata rakentamalla kokoelmille asianmukaiset ja Museolain edellyttämät lämpimät säilytystilat. Vuoden 2024 aikana arkkitehti Panu Heinonen suunnitteli Salon museoille uudisrakennuksena toteuttavan yhteisvaraston Halikon Riikin teollisuusalueelle. Tämän hankkeen toteutusaikataulusta riippuu pitkälti se, miten nopeasti Salon paikallismuseouudistus pystytään toteuttamaan.

Museoiden kävijöille näkymätön taustatyö on aikaa vievää ja haastavaa. Taustatyö sisältää elementtejä, joita ei museon vierailija osaa näyttelyä katsoessaan arvioida. Kokoelman kokoaminen vaatii usean eri tahon yhteistyötä, lupia ja viranomaistoimintaa. Tästä esimerkkinä voidaan mainita Perniön ja Halikon museoiden mittavat asekokoelmat. Asekokoelmat eivät vaadi pelkästään erityisiä vitriinirakenteita tai turvavalvontaa, vaan hyvin mittavaa yhteistyötä esimerkiksi Poliisihallituksen, poliisin ja puolustusvoimien kanssa lupien saamiseksi ja kokoelmien turvallisuuden takaamiseksi. Lisäksi asiantuntevaa henkilökuntaa tarvitaan esineistön käsittelyyn ja luvanvaraisten aseiden pitämiseen myös jatkossa esillä museoissa.

Salon taidemuseo Veturitalli

Muutokset kokoelmien sijoittamisessa aiheuttavat lisätyötä, joihin ei kaikilta osin ole voitu varautua ennakolta. Tällainen on ollut esimerkiksi kokoelmateosten poistaminen hyvinvointialue Varhalle siirtyneistä tiloista.

Museopalveluissa resurssien vähyys on koettu aiheuttavan työntekijöiden jaksamisessa ongelmia ja kokoelmatyön kehittäminen on jäänyt osin hoitamatta. Resurssit eivät juurikaan salli kehittämistä. Museoverkkoselvitystä ollaan tekemässä vuonna 2024 ja tässä yhteydessä tulee priorisoida niitä kohteita, joiden kehittämiseen panostetaan ja määritellä ne, joiden osalta joko luovutaan kokonaan tai hoidetaan vain pienemmällä panostuksella. Veturitalli on edelleen Salon ykköskohde ja vetovoimatekijä alueella.

Henkilöstösuunnitelmassa on esitetty lisävakansseja vuodelle 2024. Uutena, vakinaisena palkataan vuonna 2024 Salon elektroniikkamuseon museoassistentti, jonka pääasiallisena työnä on toimia museon asiakaspalvelussa ja yleisötyössä sekä avustaa viestinnässä ja kokoelmatyössä. Vuonna 2024 historialliseen museoon palkataan testamenttivaroin vuoden määräajaksi museomestari, jota tullaan esittämään vuoden 2025 talousarvioon vakinaistettavaksi. Taidemuseossa avustaa määräaikainen amanuenssi, joka avustaa näyttely- ja kokoelmatyössä ja tehtävää esitetään vakinaistettavaksi vuoden 2025 talousarviossa.

Palvelualue on itse aktiivisesti esittänyt ja perustellut lisäresursointitarpeita pitkäntähtäimen suunnitelmana kehittämään henkilöstörakennetta ja työntekijöiden työssä jaksamista.

Museotoiminnassa ei ole toimivia sijaisjärjestelyjä. Lisäksi työhön lisättiin kulttuurihistoriallinen museotoiminta, joka lisää työpanosta merkittävästi ja samalla vähentää mahdollisuutta työskennellä taidemuseon näyttelytuotannon ja kokoelmien kehittämisen parissa. Kulttuuritoimen hallinnolliset tehtävät ja rekrytoinnit vaativat oman työpanoksensa, joka vie toisaalta aikaa kulttuurin sisällöllisestä työstä. Museopalvelut on toimintakertomuksessa nostanut henkilöstöresurssien riittävyyden keskeiseksi riskikseen, joka on jo osin toteutunut ja vaikuttanut palvelutoimintaan ja sen kehittämiseen.

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessa toisaalla arvioinut työllistettyjen käyttöä kaupungin organisaatiossa, mutta asia nostetaan myös tässä museopalveluiden kohdalla esiin, koska työllistettyjen käytöllä on siellä merkittävä vaikutus palvelutuotantoon. Työllisyyspalkkojen määrä on sekä taidemuseossa että Salon historiallisessa museossa noin 18-20 prosenttia henkilöstömenoista. Henkilöstövinouma on merkittävä, kun vuoden aikana palveluissa työskentelevistä henkilöistä puolet on määräaikaista työllistettyjä. Jotta museopalvelut pystyvät toimimaan nykyisellä tasolla, tarvitaan henkilöstöä.

Yleiset kulttuuripalvelut

Kulttuurialalla on koettu, että strategisten päämäärien ja kärkihankkeiden edistäminen ei täysin toteudu puutteellisten rakenteiden ja resurssien niukkuuden vuoksi. Kulttuurin ja taiteen vaikutuksia kaupunkikehitykseen, elinvoimaan ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen tulee aiempaa paremmin tunnistaa kaupunkiorganisaation sisällä. Paikalliset toimijat ovat kulttuurituotannossa aktiivisesti mukana ja on huomioitava, että tämä joukko ikääntyy eikä välttämättä uusia ole tulossa tilalle.

Kulttuurihyvinvointiin on saatu merkittävä panos vuoden 2023 aikana valtionperintövaroilla, joilla voidaan aloittaa kulttuuriluotsitoiminta. Tarkoituksena on vahvistaa kaupunkilaisten yhdenvertaisuutta helpottamalla osallistumista, parantamalla esteettömyyttä ja kulttuurin saavutettavuutta. Näin pystytään konkreettisesti tekemään toimenpiteitä kuntalaisten hyvinvointiin liittyen. Luotsitoiminta on myös yksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kertoimen prosessi-indikaattoreista ja kuntien valtionosuuksien laskentatekijöistä.

Kulttuurituottajat ovat omassa toiminnassaan nähneet vuoden 2023 monin tavoin tulevaisuuden suuntaviivoja kirkastavana ajanjaksona. Tarkastuslautakunta toteaa tehneensä monin paikoin samoja havaintoja. Talousarvion käsittelyn yhteydessä nousi vahvasti esiin kulttuuritoimijoiden tilan tarve ja muun kulttuuritoiminnan organisoitumisen kehittäminen. Vuoden 2024 aikana tullaan kaupungin organisaatioon valitsemaan kulttuuripäällikkö. Tämä tukee osaltaan kulttuurihyvinvoinnin lisäämistä kunnassa sekä yksikön lähiesiemiestoimintaa ja substanssiosaamista aiempaa enemmän. Yksikön hallinnolliset tehtävät ja esimerkiksi viestinnän hoitaminen kuormittaa yksikön substanssityöntekijöitä tällä hetkellä ja tulevaisuudessa onkin arvioitava, miten hallinnolliset tehtävät hoidetaan.

Strategian painopisteet on kulttuurin alalla onnistuttu esimerkillisesti yhdistämään palvelualueen jokapäiväiseen toimintaan. Alla olevassa kuvassa on esimerkkinä vuoden 2024 toiminnan painopisteiden yhteys strategiaan.

Toiminnan painopisteet 2024

1	Salon kulttuuriohjelma , valmiiksi saattaminen ml. kulttuurin tilaselvitys (elinvoimainen Salo)	Valmistuu toukokuussa, kommentointikierrokselle ennen sitä
2	Kulttuurihyvinvointi , palveluiden kehittäminen ja säännönmukaistaminen (hyvinvoiva Salo)	Kulttuuriluotsitoiminnan käynnistäminen
3	Kokeilukulttuurin edistäminen , uudet rahoitus- ja toimintamallit (tapahtumien Salo)	Idea- ja tilatuki, toimijoiden ristiinpölytys, yhteisproduktiot
4	Lähikulttuuripalveluiden kehittäminen (elävät ja yhteisölliset kylät)	Kulttuuritarjotin, kirjastoyhteistyö, kiertuetoiminta
5	Lastenkulttuuripalveluiden kehittäminen , Lapsiystävällinen kunta –ohjelman mukaisesti	Lasten osallisuuden ja harrastusten saavutettavuuden lisääminen, kulttuuriharrastamisen koetut vaikutukset –mittaristo käyttöön

Kulttuurituottajien toimesta tuotetaan hyvin laaja-alaisesti erilaisia tapahtumia kaupungissa eri ikäiselle väestölle. Vakiintuneita tapahtumia ovat esimerkiksi koulujen syys- ja hiihtolomaviikoille yhdessä muiden toimijoiden kanssa suunnitellut tapahtumat. Strategian toteutumista tukee hyvin lähikulttuuripalvelujen kehittäminen, jossa tapahtumia on suunnattu Salon kylille. Yhdistysyhteistyömallin avulla paikallistoimijat saivat valita sisältöjä, joita toteutettiin juuri heidän alueella.

Kaupungissa on jo usean vuosikymmenen ajan ollut keskusteluissa kulttuuritoimijoiden yhteiset tilat. Tilaselvitykseen on nyt varattu erikseen rahoitus. Selvityksen toteutus ja aikataulu tulee vastuuttaa asian eteenpäin viemiseksi. Vastuutaho asiassa on jäänyt vielä epäselväksi. Tilapalveluiden kanssa tehtävässä yhteistyössä on arvioitu olevan kehittämistarpeita.

Kaupungissa on tiloja käytettävissä, mutta niihin ei ole olemassa selkeitä varaus- ja hallintajärjestelmiä. Lisäksi eriarvoiseksi on koettu se, että liikuntatilan käyttömaksu on eri liikunta- kuin kulttuuritoimijoille.

- Tilojen käyttöön liittyvät eriarvoistavat kustannuseriaatteen tulee korjata pikaisesti.

Vastine:

Tilaselvitys sekä nykyisten tilojen että käyttäjien toiveiden osalta käynnistyy uudelleen elo-syyskuussa. Tämä luo pohjan myös mahdollisten uusien tai remontoitavien tilojen tarpeelle. Työhön tarvitaan sekä vapaata kenttää että yli sektorien menevää yhteistyötä esimerkiksi musiikkiopiston, kansalaisopiston ja tilapalveluiden kanssa. Selvityksestä vastaa kulttuuripäällikkö.

Yhtenäinen ja yleisölle avoin varausjärjestelmä hyvin eri tavoin käytettäville tiloille on haaste. Varsinkin kulttuuritilaisuudet voivat vaatia tiloilta pitkänkin rakennus- ja purkuajan. Siksi joidenkin tilojen ja varausten vahvistamiseen tarvitaan tapahtumatuottamisen ymmärrystä.

Liikuntatilojen kustannusten tasapuolistamista kehitetään vapaa-aikapalveluiden sisällä. Tätä laajempi asia on Salon kaupunginvaltuuston päätös 17.10.2011 sekä Salon hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 ja sen tavoite 1.6. Sen mukaan "päädetään yhdistysten pysyvästi käyttämien kaupungin tilojen käyttöehdoista ja vuokrista siten,

että päätöksellä pyritään laajentamaan yhdistysten mahdollisuuksia käyttää kaupungin tiloja sekä kohdellaan yhdistyksiä tasa-arvoisesti.” Vastuutahoksi on nimetty hallintojohtaja, kiinteistöpäällikkö, tilojen käyttöä hallinnoivien palveluiden johtajat ja hyvinvointikoordinaattori. Vuoden 2011 päätöksen jälkeen on tehty siitä poikkeavia päätöksiä eri hallintokunnissa, joten koko kaupungin tilojen osalta tarvitaan laajaa ja perusteellista valmistelua.

Kulttuuritoimintaan myönnettäviä avustuksia on lähdetty rohkeasti uudistamaan avustuskohteilta tulneiden tarpeiden mukaan. Avustusten haku on jatkossa kaksi kertaa vuodessa ja lisäksi on luotu idea- ja tilatuki pienimuotoisempaan avustamiseen nopeammin päätettäväksi.

Kulttuuripalveluissa myönnettyt toimintatuet ja avustukset ovat lisääntyneet vuodesta 2022 66 150 euroa. Myös tapahtumien, tilaisuuksien ja niiden kävijöiden määrät ovat lisääntyneet kautta linjan. Aktiivisuus salolaisessa kulttuurikentässä on lisääntynyt.

Kulttuuripalveluissa on konkreettisesti jalkautettu kuntalaisten keskuuteen strategian mukaisia toimia.

Kansalaisopisto

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen on keskeinen strateginen tavoite kansalaisopiston palveluissa. Yhdenvertaisuuden ja palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden edistäminen sekä kansalaisopiston erityistehtävät ovat lakisääteisiä ja strategian mukaisia. Strategian tavoitteet on palveluissa tiedostettu hyvin ja jalkautettu käytännön toimintaan. Hyvinvointivaikutuksia mittaavia indikaattoreita on lisätty asiakaspalvelukyselyihin ja on mielenkiintoista seurata niistä tulevia tuloksia vuonna 2024.

QWL-kyselyt ovat aikataulullisesti haasteelliset toiminnassa, jossa työskennellään kalenterivuodesta poikkeavassa aikataulussa. Opiston henkilöstörakenne on ikääntynyt ja jatkossa tulee olemaan haasteita pätevien opettajien saamiselle opistopalveluihin. Salossa olisi tarvetta suomenkielen opetukselle, mutta opettajista on tällä alalla pulaa.

Vuoden 2024 osalta kansalaisopisto siirtyy organisaatiouudistuksessa sivistyspalveluiden toimialalle. Tämä on positiivinen muutos myös siltä osin, että opiston johdolle on lähiesimiestuki.

Kansalaisopiston kiinteistössä Ylhäistientiellä on rakennettu myös hyvin toimiva liikuntatila. Tämä vie painetta pois muista alueen liikuntatilojen käytöstä. Kurssitarjontaa on laajasti eri osissa Saloa tarjolla.

Kirjastopalvelut

Kirjastopalvelut raportoi toimintakertomuksessa monipuolisesti kirjastoaineistosta ja sen käytöstä. Lainauksien määrä on aiempaan vuoteen verrattuna lisääntynyt yli 185 000 kappaleella, ollen kaikkiaan yli 945 000 kappaletta. Erityisesti lähikirjastoissa lainauksien määrä on kasvanut huomattavasti. Vuoden aikana omatoimikirjastoiksi otettiin käyttöön Halikon ja Perttelin kirjastot. Omatoimikirjastojen kehittäminen on myönteinen kehitys kirjastopalveluiden käytettävyyden ja tavoitettavuuden lisäämiseksi.

Lainaaajien määrä on kuitenkin vähentynyt merkittävästi. Vuonna 2022 lainaajia oli 20 507 ja vuonna 2023 enää 14 394. Lainaajia kunnan asukkaista oli tilastoidun tiedon mukaan 28,23

%. Lainaajien määrän väheneminen, mutta lainamäärien kasvu tarkoittaa, että aiempaa pienempi joukko käyttää palvelua enemmän.

Henkilöstön keski-ikä kirjastopalveluissa on noin 55 vuotta, joten tulevana vuosina eläköitymistä on tiedossa merkittävästi. Hiljaisen tiedon siirtymiseen tulee kiinnittää huomiota ja tulevaisuudessa rekrytoinneissa tarvitaan panostusta esimerkiksi sähköiseen osaamiseen palvelujen digitalisoitumisen myötä.

Salossa käytössä olevat aineistot on koettu monipuolisiksi ja laajoiksi. Lisäksi Vaski-järjestelmä mahdollistaa laajan toiminnan muiden kirjastojen kanssa. Pääsääntöisesti kukin kunta toteuttaa itsenäisesti omien palveluiden kehittämistä ja käyttää omia aineistomäärärahoja, joiden pohjalta kokoelmia kehitetään.

Valtuusto on asettanut tavoitteeksi kirjastopalveluiden säilymisen myös keskusta-alueen ulkopuolella entisissä kuntakeskuksissa. Omatoimikirjastojen edelleen kehittäminen ja käytön laajentaminen uusiin kohteisiin tukevat hyvin tätä tavoitetta. Kirjastoautojen osalta loppuvuodesta tehtiin päätös, että jatkossa ajossa on vain yksi auto ja se ajaa kahdessa vuorossa neljän viikon välein. Näin varmistetaan palvelutason säilyminen ja saavutettavuus.

Liikuntapalvelut

Liikuntaneuvonnan ja ohjauksen palvelumalli on valmisteilla ja liikunnan matalan kynnyksen kokeiluja aloitettiin syksyllä 2023. Tämä liittyy osaltaan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa tehtävään yhteistyöhön, joka työ on aloitettu yhteisten linjausten mukaisesti. Toimintaan tulee huomioida riittävät resurssit. Annetun liikuntaneuvonnan määrä on lisääntynyt merkittävästi ja myös yläkouluikäisille on suunnattu liikuntaneuvontaa aiempaa enemmän.

Viranhaltijoiden kuulemisessa on todettu, että liikuntapalveluissa on suunnitteilla asiakaslähtöisen tilavaraamisen kehittäminen yhden luukun periaattein koskemaan koko kaupungin varattavia ja vuokrattavia tiloja.

Tärkeää on, että kaupungilta varattavat tilat ovat yhdessä järjestelmässä kaikkien saatavilla.

Vastine:

Tilanvarausjärjestelmän laajentaminen koskemaan kaikkia kaupungin tilojen käyttöä tukisi asiakaslähtöistä "yhden luukun" palvelumallia. Salon kaupungin hallintoalueista ainoastaan liikuntapalveluilla on tällä hetkellä käytössään varsinainen tilanvarausohjelma (Timmi). Tilojenkäytön varaamisen ja käytön tehostamiseksi tarvitaan kuitenkin muitakin toimenpiteitä kuin yhtenäinen varausjärjestelmä. Tilojen käyttövertailussa tilojen varaaminen ja käyttö keskittyy voimakkaasti Salon keskustan alueelle jättäen kaupungin reuna-alueiden tilojenkäytön huomattavallekin vajaakäytölle. Tämä käyttökeskittymä ei tue Salon aluepolitiikan strategisia tavoitteita mm. elävistä kylistä. Tilojenkäytön kehittämiseksi tarvitaan "työkalupakkia" mm. tilavuokrien hinnoittelun osalta, jossa mm. varausaika ja varattavan tilan sijainti keskustaan nähden olisivat perusteita mm. tilavuokrahinnoittelussa.

Salon on mukana Voimaa vanhuuteen ohjelmassa, joka on osa Ikäinstituutin toimintaa. Kyseessä on toiminta, jota toteutetaan vuosina 2023-2026 ja sen jälkeen tavoitteena on vakiinnuttaa toiminta osaksi kunnan omaa toimintaa. Toiminnan kohderyhmänä ovat kotona itsenäisesti asuvat ja toimintakyvyltään heikentyneet ikäihmiset.

Tälle kohderyhmälle suunnatut aktivointitoimenpiteet yli palvelualuearajojen ovat erittäin tärkeitä. Näillä toimilla tuetaan vanhusten kotona asumista entistä laajemmin.

Liikuntapalveluissa merkittävin investoinnin suunnittelu on jo pitkään ollut uusi jäähalli, johon liittyviä asioita on käsitelty edellä myös investointi-otsikon alla. Uuden jäähallin arkkitehtisuunnittelu on edennyt ja asia tulee päätöksentekoon vuonna 2024.

Klippulan leirikeskus avattiin uudelleen vuokrauskäyttöön kesäkaudeksi 2023. Paikka on tarkoitettu ensisijaisesti salolaisten yhdistysten, kaupungin eri palvelualueiden ja yksityisten kaupunkilaisten käyttöön ja varattavaksi. Tilojen huolto ja hoito on ollut tilapalveluiden vastuulla ja liikuntapalvelut on vastannut varaamiseen ja laskutukseen liittyvistä asioista.

Kulttuuripalveluiden kohdalla jo todettiin, että aktiivinen toiminta alueella on lisääntynyt ja se on näkynyt myös liikuntahallien tapahtumakäytössä, joissa on ollut merkittävää kasvua. Ilahduttavaa on yleisen aktiivisuuden ja tapahtumien seudulla lisääntyneen. Laaja-alainen toiminta on keskeisesti kaupungin strategian mukaista toimintaa.

ALLEKIRJOITUKSET

Salossa, 15. päivänä toukokuuta 2024

Allekirjoitukset alkuperäisessä asiakirjassa (tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1. alakohdan mukainen erityinen henkilötieto)

Janne Väistö	Marja Ruokonen	Timo Tammi
puheenjohtaja	1. varapuheenjohtaja	2. varapuheenjohtaja

Jarmo Hägerth	Mika Hänninen	Ari Järvinen
jäsen	jäsen	jäsen

Taina Kirves-Järvinen	Arja Lautiala	Marja-Liisa Lindstedt
jäsen	varajäsen	jäsen

Sari Pesonen	Marita Tuominen
jäsen	jäsen

Kuvassa eturivissä vasemmalta oikealle Janne Väistö (pj), Marja Ruokonen, Marita Tuominen, Marja-Liisa Lindstedt, Arja Lautiala ja Taina Kirves-Järvinen. Takarivissä vasemmalta oikealle Timo Tammi, Mika Hänninen, Sari Pesonen, Jarmo Hägerth ja Ari Järvinen.